

Gün-Xəbər

Prezident 2 fərman imzaladı

Prezident İlham Əliyev "Nəqliyyatı Əlaqələndirmə Şurası haqqında Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi barədə fərman imzalayıb.

Fərmanın mətnini təqdim edirik:

1. "Nəqliyyatı Əlaqələndirmə Şurası haqqında Əsasnamə" təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Fərmandan irəli gələn məsələləri həll etsin.

Nazirlər Kabineti fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən yol hərəkəti təşkilinin perspektiv proqramlarının hazırlanması ilə bağlı tələblərin məqsədəmüvafiqliyi araşdıracaq.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı müvafiq fərman imzalayıb.

Fərmana əsasən, Nazirlər Kabineti fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən yol hərəkəti təşkilinin perspektiv proqramlarının, kompleks sxemlərinin və layihələrinin hazırlanması, habelə həyata keçirilməsi ilə bağlı tələblərin məqsədəmüvafiqliyini üç ay müddətində araşdırmalı və bu barədə təkliflərini Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etməlidir.

V.Putin: Müharibəyə son qoymaq barədə düşünməli

Heç vaxt Ukrayna ilə sülh danışıqlarından imtina etməmişik. Bunu Rusiya Prezidenti Vladimir Putin deyib.

Hərbi əməliyyatların hər zaman faciə olduğunu bildiren Putin müharibəyə son qoymaq barədə düşünməli olduqlarını vurğulayıb: "Ukraynadakı ölümlərin şokunu başa düşürəm, lakin Qəzza da daxil olmaqla, digər münaqişələr də insanı sarsıdır".

ABŞ bu ölkəyə HIMARS və ABRAMS tankları verdi

ABŞ Polşaya HIMARS raket qurğularının və ABRAMS tanklarının böyük partiyasını göndərib. Bu barədə ölkənin milli müdafiə naziri Mariuş Blaşçak danışdı.

"Polşa ordusu üçün ABŞ hərbi texnikasının böyük tədarükü! 11 HIMARS buraxılış qurğusunun boşaldılması hazırda Svinouytsədə davam edir", - deyə nazir "X" sosial şəbəkəsində yazıb.

O əlavə edib ki, M1A1 ABRAMS buraxılış qurğuları və M88A2 HERCULES texniki dəstək maşınları olan tanklar boşaldılma üçün növbə gözləyir. Bundan əvvəl də ABŞ-ın müdafiənin modernləşdirilməsi üçün Polşaya iki milyard dollar kredit ayıracağı bildirilirdi. Vaşinqton ümid edir ki, bu vəsait polyaklara müdafiəni modernləşdirməyə imkan verəcək və beləliklə, NATO-nun şərq cinahının güclənməsinə töhfə verəcək.

ABŞ Azərbaycana düşmən olduğunu üzə çıxardı

Amerika "2023-cü il Ermənistanı Müdafiə Aktı"nı qəbul etdi

Səh.3

"İNHİSARÇILIQ BUNA İMKAN VERMİR..."

"Minimum əməkhaqqı və pensiyalar minimum ehtiyacları qarşılaya bilmir"

Səh. 10

Cənubi Qafqaz müharibəyə «hamilədir»

Cəmiyyət ayağa durub, imperialist dövlətləri ifşa etməlidir!

Səh. 5

Azərbaycan İƏT-ə könüllü maliyyə ianələrini bundan sonra da davam etdirəcək

Azərbaycan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına könüllü maliyyə ianələrini bundan sonra da davam etdirəcək.

Bu barədə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 22-də İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibi Husein Ibrahim Tahani qəbul edərkən deyib.

Prezident İlham Əliyev hər zaman Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə göstərdiyi dəstəyə görə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına, İslam həmrəyliyinə görə təşkilatın üzv dövlətlərinə bir daha təşəkkürünü bildirib.

Azərbaycanın da daim İslam həmrəyliyi prinsipinə sadıq olduğunu vurğulayan Prezident İlham Əliyev ölkəmizin təşkilatın fəaliyyətini dəstəklədiyini, o cümlədən quruma könüllü maliyyə ianələrini bundan sonra da davam etdirəcəyini diqqətə çatdırıb.

Bakının "sərhəddə görüşək" təklifinə İrəvandan cavab

Ermənistan bütün variantları müzakirə edir.

Bunu Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan Bakının sərhəddə və regional məkanlarda sülh danışıqları ilə bağlı görüşün keçirilməsi təklifini şərh edərkən bildirib.

"Ermənistan mövqeyi belə məsələlərdə konstruktivlikdən də artıqdır. Azərbaycan tərəfinin cəsarətli addımlar atmağa qərar verməsini gözləyirik", - o bildirib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi İrəvana sülh prosesini müzakirə etmək üçün sərhəddə görüş keçirməyə dəvət edib.

Rus bazası Gəncəyə "köçə" bilər?

Tarasova cavab

Ermənistandan çıxarılacaq hərbi bazanın Azərbaycanda yerləşdiriləcəyi barədə Tarasovun söylədikləri sağlam məntiqə sığmır.

Bunu açıqlamasında hərbi ekspert Ədalət Verdiyev rusiyalı politoloq Stanislav Tarasovun Gümrü bazasının Gəncədə, yaxud Kürdəmir-də yerləşə biləcəyi barədə iddialarını cavablandırarkən deyib.

"Biz qalib dövlətlik və Azərbaycan ərazisində bu günə qədər həttə bizə ən yaxın ölkə olan qardaş Türkiyənin belə hərbi bazası yoxdur. Rusiyanın bu ərazidə baza yerləşdirilməsi qətiyyənlə mümkün deyil. Bu fikirlər əslində Ermənistanla qarşı yönəlib və KTMT üzərində mövcud olan qarşıdurmalara hesablanmış bir açıqlamadır. Azərbaycan ərazisində özgə ölkəyə məxsus hərbi bazanın yerləşdirilməsinə ehtiyac yoxdur. Bu özünü müdafiə edə bilməyən məğlub Ermənistan kimi ölkələrə xas xüsusiyyətdir", - Verdiyev bildirib.

Rəsmi Bakının Fransanın hərəkətlərinə sərt reaksiya etməyə çalışan Parisin zəhlətökənliyindən yorulub-

Onun sözlərinə görə, Qərb vasitəçilərinin, o

Rusiya XİN: Bakı Parisin zəhlətökənliyindən yorulub

aksiyası Rusiyanı qətiyyənlə təəcübləndirir.

Bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova deyib.

"Bakıda - dünyanın digər yerlərində, başqa qitələrdə olduqca sarsılmış siyasi nüfuzunu Cənubi Qafqazda uğursuzcasına bər-

cümlədən Fransanın məqsədi tamamilə fərqlidir: "Onlar Cənubi Qafqazı daha bir geosiyasi qarşıdurma arenasına çevirməyə çalışır, region ölkələrinin əsl maraqlarını görməzdən gəlirlər. Onlar bu regionun təhlükəsizliyi, sabitliyi və tərəqqisini təmin etmək üçün heç nə etməyiblər".

Xalqın çörək dərdi, deputatın VIP həsrəti

Milli Məclisin deputatı Sabir Rüstəmcanlı qurumun iclasında deyib ki, deputatlara ögey münasibət var. O, deputatın özündən başqa, ailə-uşaqlarının da aeroportda VIP salondan istifadə etməsini istəyib. Deputat bu vəqəyə millət vəkili statusunun aşağı salınması kimi baxıb və inciyəntəhər olub... Bərəkallah!

Corat qəsəbəsində yaşayan 21 yaşlı qazi Şixəliyev Ayxan Anar oğlu kredit borcunu verə bilmədiyindən yaşadığı evin həyatında üzrərinə benzini tökərək özünü yandırdı...

Masallı rayonun Tatyanooba kəndində yaşayan 44 günlük Vətən Müharibəsinin iştirakçısı - qazi Emil Nizami oğlu İsayev intihar edib... (Siyahı uzundur, cənab deputat. Xalqın əyri yollara baş vura bilməyən övladları da o qazinin günündədir. Bəs siz hansı xalqın deputatısınız?)

Təki xalqı vecinə almayan şəkəlləşmiş qruplar yaşasın, nəinki yaşasın, həm də xalqın yaşamağına qənim kəsilin.

Professor İdris Abbasov

Ərdoğan: G20-nin bu addımı düzgündür

Müqəddəs kitabları hədəf alan tərribatların G20 Bəyannaməsində qınanmasını son dərəcə düzgün hesab edirik.

Bunu Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan G20 qrupunun liderlər toplantısında videokonfrans vasitəsilə çıxışı zamanı deyib.

Dünyadakı mövcud geosiyasi gərginlik, beynəlxalq ticarətdəki proteksionizm meyilliyi, iqlim dəyişikliyi və ekoloji problemlər kimi bir sıra amillər səbəbindən global

Son sammitimiz global problemlərin həllində G20-nin aparıcı rolunu bir daha təsdiqlədi. Bizim də güclü şəkildə dəstəklədiyimiz Afrika Birliyinin daimi üzvlüyü ilə G20-nin təsir dairəsi daha da artdı.

artımın yavaşlamağa başladığını deyən Ərdoğan inkişafın əsas təməllərindən birinin də cəmiyyətin bütün üzvlərini bu mübarizənin bir hissəsinə çevirmək olduğunu bilir.

Bu şəxslərin maaşı artacaq

Müdafiə Nazirliyi 15 gün müddətində hərbi qulluqçuların vəzifə maaşlarının məbləği barədə təkliflərini Nazirlər Kabinetinə təqdim edəcək.

Bununla bağlı Baş nazir Əli Əsədov Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrinin hərbi qulluqçularının vəzifə maaşlarının artırılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 7 noyabr tarixli 2342 nömrəli Fərmanının icrasının təmin edilməsi barədə sərəncam imzalayıb.

Sərəncamların icrası Nazirlər Kabineti Aparatının Hüquq və qanunvericilik şöbəsinə həvalə edilib.

Qeyd edək ki, sərəncamlar noyabrın 17-də imzalanıb.

Tapdıq ABBAS

Təsisçi,

"Əməkdar mədəniyyət işçisi",
Pedaqoji fəlsəfə doktoru,
Qarabağ müharibə veteranı
t.abbas1952@list.ru

Azərbaycan noyabrın 20-də ABŞ-da keçirilməsi təklif olunan Azərbaycan və Ermənistan XİN-ləri səviyyəsində görüşdə iştirak etməyib.

rilib.

XİN-in həmin Bəyanatında, həmçinin deyilir ki, Azərbaycan həmişə beynəlxalq öhdəliklərinə uyğun hərəkət edəcək. Eyni zamanda, Azərbaycan öz milli maraqlarına zidd olan bütün mənfi addımları qətiyyətlə və adekvat olaraq cavablandıracaq.

Bundan əlavə, bəyanatda bundan sonra ABŞ-ın Azərbaycana yüksək səviyyəli səfərlərini yersiz hesab edərək, ABŞ tərəfinin Azərbaycana münasibətdə ABŞ-ın təşəbbüsü ilə keçirilən yüksək səviyyəli ikitərəfli görüş və təmasları təxirə salması vurğulanır. "İkitərəfli münasibətlərimiz "əvvəlki kimi ola bilməz" bəyanatına gəlcə isə, qeyd edirik ki, iki dövlət arasında münasibətlər

gər məsələlərlə yanaşı, Ermənistan xaricdən hərbi maliyyə yardımı ayrılmasına icazə verir.

Bu halda, XİN-in yuxarıdakı bəyanatını Azərbaycanın ABŞ-la münasibətləri aşağı səviyyəyə endirməsi kimi başa düşmək olar. Bu, həm də o deməkdir ki, ABŞ-ın Azərbaycana yeni təyin etdiyi səfiri Mark Millinin etimadnaməsini Azərbaycan Prezidenti qəbul etməyə bilməz!

Baş verən son hadisələri, ABŞ-ın Fransa ilə bərabər BMT TŞ-də Azərbaycan əleyhinə eyni mövqedən çıxış etməsini necə başa düşmək olar?! Qeyd edək ki, Amerikanın Azərbaycana göstərdiyi yanlış münasibət və riyakar ritorika, ilk növbə-

ləri təsadüfi saymaq olmaz, güman edərəm ki, bu addımlar əvvəlcədən planlaşdırılmış addımlardır.

ABŞ və digər Ermənistan yanlı ölkələr bilməlidirlər ki, Azərbaycan qalib ölkədir, kimdənsə asılı deyil. Nəhayət, Azərbaycanı kimsə təsiri altına salıb yönəldə bilməz. Buna, əsla imkan vermək olmaz. Bu cür aşağılayıcı niyyətdə olanların arzusu da im ürayində qaldığını heç kim unutmamalıdır...

Birdə ki, Azərbaycan indiye qədər Amerikanın həyasızlığı ilə azmi rastlaşıb? Son 30 ildə nə dəyişib ki? Həmişə belə olub və indi də belədir. ABŞ rübdə ən az bir dəfə "ənənəvi" üsulları ilə ölkəmizə təsir və təzyiq edib. Amma hər dəfə də əliboş qa-

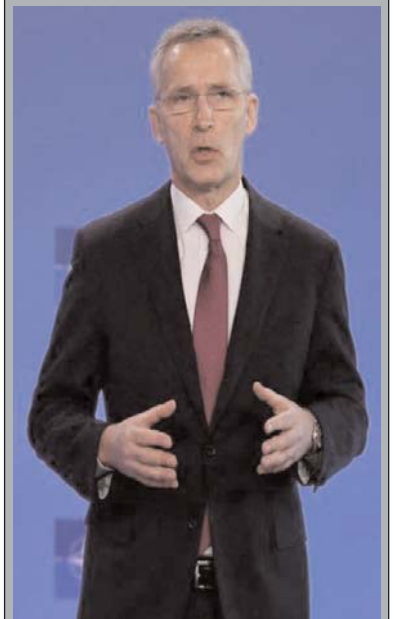
Zaxarova: "Qərb Cənubi Qafqazı geosiyasi qarşিদurma meydanına çevirməyə çalışır"

"Moskva üçtərəfli bəyanatları əsasında Bakı və İrəvan arasında münasibətlərin hərtərəfli normallaşması üzərində fəal çalışır".

Bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova "News.ru"nın sualını cavablandırarkən deyib.

Onun sözlərinə görə, Cənubi Qafqaz regionunda residiv (təkrar baş vermə) riski qalmaqdadır: "Bu baxımdan, Rusiya bütün region ölkələrinin və onların qonşularının maraqlarının tarazlığına əsaslanaraq regionun sabitlik zonasına çevrilməsi üzərində işləyir. Bu məntiqdən istifadə edərək biz "3+3" platforması çərçivəsində qarşılıqlı fəaliyyət qururuq".

O qeyd edib ki, Qərb region ölkələrinin maraqlarına məhəl qoymadan Cənubi Qafqazı geosiyasi qarşিদurma meydanına çevirməyə çalışır: "Onlar bu regionun təhlükəsizliyini, sabitliyini və rifahını təmin etmək üçün heç nə etməzlər".

Stoltenberg: "Putinin döyüşləri dayandırmaq istədiyini göstərən heç bir signal yoxdur"

"Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin danışıqlara başlaması və döyüşləri dayandırmaq istədiyini göstərən heç bir signal yoxdur".

Bunu NATO Baş katibi Yens Stoltenberg Skopyada mətbuat konfransında deyib.

O bildirib ki, NATO müttəfiqləri Ukraynaya hərbi yardımını davam etdirməlidir: "Bu, döyüş meydanında vəziyyətin çətinliyini nəzərə alsaq bu gün daha da vacibdir".

ABŞ Azərbaycana düşmən olduğunu üzə çıxardı

Amerika "2023-cü il Ermənistanı Müdafiə Aktı"nı qəbul etdi

Çünki həmin görüşdə ABŞ-ın təklif edəcəyi məsələlər qabaqcadan bəlli idi və Azərbaycan üçün məqbul deyildi, hədəli və qərəzli təkliflə sülh bir yerə sığa bilməz.

Qeyd edək ki, ABŞ Konqresində qısa müddət ərzində Azərbaycan əleyhinə ikinci dəfə keçirilən "Qarabağ dinləmələri", orada ölkəmizin ünvanına səslənən qərəzli, əsassız fikirlər, böhtanlar, ittihamlar, hədələr, həmçinin erməni separatizminə davamlı dəstək ölkəmizi çox qəzəbləndirib.

Azərbaycan haqlı olaraq ABŞ-ı daha neytral vasitəçi qismində görmədiyini üçün noyabrın 20-də Vaşinqtonda hər iki ölkə XİN-in iştirakı səviyyəsində təklif olunan görüşdən imtina etdi. ABŞ-ın belə birtərəfli yanaşması onun vasitəçilik rolunu itirməsinə gətirib çıxarır. Bu şərtlər altında Azərbaycanın 20 noyabr 2023-cü ildə Vaşinqtonda Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri səviyyəsində keçirilməsi təklif olunan görüşün baş tutmasını mümkün hesab etmir, - ABŞ dövlət katibinin köməkçisi Ceyms O'Braynın dinləmələrdə verdiyi əsassız açıqlamasına Azərbaycan XİN şərhində belə cavab ve-

birtərəfli ola bilməz. Bu, o deməkdir ki, eyni yanaşma Azərbaycan tərəfindən ABŞ-a tətbiq olunacaq. Belə olan halda, ABŞ-ın yüksək səviyyəli şəxslərin Azərbaycana səfər etmələrini də yersiz hesab edir. Yəni Azərbaycan da daha yüksək çinli amerikalı rəsmi diplomatları qəbul etməyəcək.

Qeyd edək ki, Konqresdəki dinləmələrdən cəmi bir gün sonra ABŞ Senati "2023-cü il Ermənistan Müdafiə Aktı"nı qəbul edib. Akta əsasən, ABŞ Prezidenti "Azadlığa Dəstək Aktı"na "907-ci düzəliş"in icrasını həyata keçirməkdən imtina etmək hüququndan məhrum edilib. Başqa sözlə, sənəd Azərbaycana hərbi yardımın qadağan olunmasını nəzərdə tutur. Amma bu sənəd di-

də təsbit edir ki, ABŞ dövləti ədalət, demokratiya, beynəlxalq hüquq anlayışları ilə əlaqəsini itirib. Belə olmasaydı, dövlətlərin daxili işlərinə aid məsələlərdə neytrallıqlarını qoruyardılar, "qırmızı xətt"i keçməzdilər, Konqresdə Azərbaycan əleyhinə dinləmə ardınca dinləmə keçirməzdilər, yekəxana ritorika ilə, diplomatik şantajla, hədə-qorxu dili ilə danışmazdılar. Həm də o dövlətlə ki, qarşılıqlı münasibətlərdə həddini aşan istənilən gücün cavabını dərhal verir!

Diqqət edin, uzun müddət idi ki, ABŞ-ın Azərbaycana səfir təyinatı gecikdirilirdi. Bu işi tezbazar həll etdilər. Ardınca isə ABŞ lazımsız, iki dövlət arasında münasibətləri gərginləşdirən belə addım atdı. Daha dəqiqi, bu addım-

lib.

Düşünürəm ki, ABŞ-ın hazırkı Azərbaycan siyasətinin səhv istiqamətə yönəldilməsi, Konqresdə keçirilən qərəzli müzakirələrdə səslənən əsassız fikirlər, böhtan və ittihamlar, hədələr iki dövlət arasında gərgin olan münasibəti daha da dramatikləşməsinə xidmət edir. Ol-sun!

Beləliklə, ABŞ Senatının "2023-cü il Ermənistan Müdafiə Aktı"nı qəbul etməsinə mənim cavabım belədir: Azərbaycan dövləti müstəqillik əldə edəndən üzü bəri heç bir dövlətin ərazisini Ermənistan kimi işğal etməyib və etmək fikrində də olmayıb, lakin BMT TŞ-nin qəbul etdiyi 4 qətnaməni yerinə yetirməyi üzərinə götürmüş ATƏT-in Minsk Qrupuna daxil olan ABŞ, Fransa, Rusiya kimi, işğalçı Ermənistanın başına sığal da çəkməyib, yalnız 30 il işğal altında olan öz ərazisini hərbi yolla işğaldan azad edib!..

Ey ABŞ, Fransa və digər təcavüzkar Ermənistanə dəstək verənlər, indi gedin, Azərbaycana bəslədiyiniz qərəzi, düşmənçiliyi həyata keçirmək üçün əlinizdən gələnlən nədirsə, qəti əsirgəməyin, sizlərdən qorxmuruq!..

Masallıda bələdiyyə sədri inzibati məsuliyyətə cəlb olunub

Masallıda məişət tullantılarının qalaqlanmasına görə bələdiyyə sədri inzibati məsuliyyətə cəlb olunub.

Daxili İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidmətinin Lənkəran regional qrupundan "Report"a verilən məlumata görə, Masallı Rayon Polis Şöbəsi və Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin əməkdaşlarının ətraf mühitin mühafizəsinin daha da gücləndirilməsi, sanitariya-gigiyena qaydalarının pozulması hallarının qarşısının alınması məqsədilə rayon ərazisində birgə keçirdikləri tədbirlər zamanı rayonun Eminli kəndinin ərazisində sənaye və məişət tullantılarının qalaqlanması halı aşkar olunub.

Aşkarlanmış halla bağlı ərazi üzrə bələdiyyənin sədri barəsində İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 271-ci (sənaye və məişət tullantılarının qalaqlanması və yandırılması zamanı ətraf mühitin mühafizəsi tələblərinə əməl edilməməsi) maddəsilə inzibati tənbeh tədbiri tətbiq olunub.

Bundan əlavə, şöbə əməkdaşlarının qanunsuz ovun, mülki silahın saxlanması, daşınması qaydalarının pozulması hallarının qarşısının alınması məqsədilə keçirdikləri növbəti tədbirlər

nəticəsində rayon sakini R.Rəhimovun Ərkivan qəsəbəsi ərazisində qanunsuz ov etməsi aşkarlanıb və barəsində qanunamüvafiq tədbirlər görülmüşdür. Keçirilən profilaktiki tədbirlər nəticəsində digər bir nəfər rayon sakini isə qanunsuz saxladığı ov silahını könüllü təhvil verib.

Bu istiqamətdə tədbirlər davam etdirilir.

Haramın populyar növləri (rüşvət, oğurluq) dünyada, o cümlədən Azərbaycanda geniş yayılıb. Ölkə məmurları harama meyli etdiyinə görə, ölkəmiz həmişə tənqid olunur.

Cənab Prezident rüşvət-xorluğun kökünü ölkədə tam kəsmək mümkün olmadığına görə, onu zəiflətmək üçün bir sıra mühüm tədbirlər görür. Əgər diqqət etsək, hər gün ölkəmizdə rüşvət, korrupsiya, oğurluq, narkoticarət, fahişəlik və digər insanlıq üçün təhlükəli pis əməl sahiblərinin həbsləri həyata keçirilir.

Qeyd edək ki, rüşvət-xorluğun tempini aşağı salan belə vasitələrdən bir "Asan xidmət" in tətbiqidir. "Asan xidmət" idarələrinin sayı ölkəmizdə tədricən artır. Bu

malar alıb.

Bəzi tədqiqatçı alimlər isə rüşvəti insanlar arasında sürətlə yayılan yolxucu xəstəliyin bir növünə bənzədiyini iddia edirlər. Rüşvətin dünyada yalnız insanlar arasında geniş yayılması ictimai-siyasi münasibətlərin gərginləşməsinə səbəb olur. Azərbaycanda rüşvət xəstəliyinin kütləviləşməsi və problemə çevrilməsi, cəlbədicilərin vasitə kimi, genişlənməsi 1828-ci ilə təsadüf edir.

Tarixi mənbələrdən hər kəsə yaxşı məlumdur ki, Rusiya və İran arasında davam edən müharibədən sonra Azərbaycan iki hissəyə bölünüb. Türkmənçay kəndində sülh müqaviləsi imzalanıb.

Bu sülh müqaviləsi imzalandıqdan sonra Şimal və

rüşvətə, oğurluğa, fahişəliyə, narkomanlığa, spirtli içki istehlalına və bu cür məfi hallara, xüsusən gənclərdə maraq yaradırlar. Bu yolla müsəlman türk milli adət-ənənələrini rus - xristian adət-ənənələri ilə əvəz etməyə cəhd ediblər. Bu məqamda cəlbədicilərin xüsusiyətə malik olan, şəxsi fayda verməkdə çox seçilən rüşvət-xorluq müxtəlif millət nümayəndələrinə çox asanlıqla yoluxdurulub.

Rüşvət elə sürətlə yoluxdurulub ki, bu çətin sağalan xəstəliyə çevrilib və bu xəstəliyə tutulan şəxslərin müalicəsi yalnız cəmiyyətdən təcrid etmə, rüşvət alma və rüşvət vermə imkanlarını məhdudlaşdırmaqla mümkündür. Təcrübə göstərir ki, rüşvət-xorluq xəstəliyinin dig-

Hətta dövrümüzdə yaşayan bəzi siyasətçilərin "dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsində rüşvətin rolu haqqında" adlı əsər yazanlar barədə məlumat mövcuddur. Bu iddianı irəli sürən orta əsr politoloqları vəzifə kürsüsünün həm qazanc mənbəyi, həm də idarə etməni asanlaşdıran amil olduğunu qeyd edir.

Eyni zamanda, vəzifə tutub, rüşvət almaqla, zənginləşməyin ən yaxşı vasitə olduğunu bilənlərin canı bahasına kürsü davasına çıxması günümüzün reallığıdır...

Hətta vəzifə vasitəsilə siyasi opponentləri zərərsizləşdirməyi iddia edənlər qəti səhv etmirlər. Əlbəttə, bu faktı heç kim inkar edə bilməz. Baxın, vaxtı ilə müxalifət düşərgəsində yer alanlara fikir verin, Azərbaycan hakimiyyətini devirmək, hakimiyyəti ələ almaq üçün mübarizə aparan köhnə "düşmənlərin" əksəriyyəti hazırkı hakimiyyətə nəyin hesabına dəstək verirlər?!

Əlbəttə, onlara verilən pullu vəzifələrin yaratdığı məmnunluq hesabına susmağı üstün tuturlar! Milli Məclisin, hökumətin və digər dövlət qurumlarının tərkibinə diqqətlə baxın, həmin kürsülərdə oturan bəy əfəndilərin dinməzəcə millət vəkili, məmur, media dəstəyi adı altında milyonları xıdır-xıdır yemələri, cənab Prezidentin haqlı tənqidinə məruz qalan AXC-Müsavat cütlüyü üzvləri, mərhum Prezident Əbülfəz Elçibəyin başçılıq etdiyi hakimiyyətdə müxtəlif vəzifə tutmuş bəylər, gören niyə sakit durub, tənqiddə cavab verirlər?!...

Çünki bu bəylərin heç birini nə rüşvət-xor məmurların ölkəmizin sərvətini eninə-boyuna dağıtdığı Vətən, nə də müharibənin ölkəmizə gətirdiyi kasıbçılıq üzündən çətin günlər yaşayan Millət barədə heç nə düşünməzlər, onları yalnız bir şey düşündürür: - hakimiyyətin verdiyi gəlir gətirən məqam...

Bəlkə, səhv edərəm?

Dəniz

Rüşvət-xoru yolundan döndərmək çətindir

Rüşvət-xorluğa yolxucu xəstəlik deyənlər də var

təcrübə rüşvət-xorluğa qarşı ən yaxşı mübarizə vasitəsidir. Getdikcə bu sahədə müsbət irəliləyişə nail olan cənab Prezident rüşvət-xorluğa qarşı daha bir sıra ciddi tədbirlər görür. Buna baxmayaraq, ölkəmiz rüşvət və korrupsiya üzrə tərtib olunan reyting cədvəllərində xoşagəlməz, pis yer tutur.

Rüşvət-xorluğun insanlar arasında geniş yayılmış ünsiyyət vasitəsinə çevrilməsini iddia edən xeyli fikirlər mövcuddur. Tarixi araşdırmalar aydın göstərir ki, ölkəmizi rüşvətin geniş yayıldığı ölkə kimi suçlayan dövlətlərin, beynəlxalq təşkilatların özlərində də rüşvət-xor halları Azərbaycandan heç də geri qalmır.

Tədqiqat aparan tarixçi alimlərin araşdırmaları nəticəsində məlum olub ki, rüşvətin yaranma tarixi ibtidai icma quruluşuna təsadüf edir. İnsanlar arasında mal, mülk bölgüsü, "mənim", "sənin" münasibətlərinin meydana gəlməsi insanlar arasında rüşvətin ilk rüşeymini təşkil edib.

Rüşvətin ilk simptomları, qədim nümunəsi Misir dövlətində, bərkətli Nil çayı sahilində gedən inkişaf nəticəsində meydana gəlib. Rüşvət qənimət əldə etməyin insanlıqla bir yerə sığışmayan forması kimi, dünyada sivilizasiya inkişaf etdikcə, yeni for-

Cənub hissəyə bölünmüş Azərbaycanda baş verən hadisələr millətimizin taleyində dərin və sağalmaz iz buraxıb.

Uzun zaman keçməsinə baxmayaraq, dərin yaralar bu gün də sağalmayıb.

Araz çayı boyunca iki hissəyə bölünmüş ölkəmiz son 200 ilə yaxın işğal dövründə Rusiya və İranın rüşvət və xırda ticarət siyasətinin planlı olaraq həyata keçirilməsi nəticəsində hər iki dövlət tərəfindən insanlarımızın gənclərinə, adət-ənənəsinə, sosial məişətinə hopdurulub. Türk milli kimliyi rus və fars kimliyi ilə eyniləşdirilib, yabanı əxlaq və mədəniyyət türklərə zorla təlqin olunub.

İrandan fərqli olaraq, Rusiyada milli mədəniyyətlərin, dinlərin, dilin inkişafına nisbətən imkan verilib. Bu prosesdə türk və müsəlman adət-ənənələrinə, dininə zidd olan haram hərəkətlərə -

ər xəstəliklərdən fərqi odur ki, rüşvət-xorluq xəstəliyinin dərman müalicəsi yoxdur...

Elmi araşdırmalar nəticəsində məlum olub ki, Azərbaycanda geniş yayılmış rüşvət-xorluq xəstəliyinin kökü cəmiyyətin çox dərin qatlarına işləyib. Sosioloqların apardığı bir sıra tədqiqatların nəticəsinə görə, Azərbaycanda rüşvətin iyrənçlik kimi, aradan qaldırma tarixini müəyyən etmək hələ mümkün deyil.

Rüşvət dünyanın avtoritar dövlətlərində daxili idarəetmə siyasətinin tərkib hissəsi kimi, hazırda da geniş tətbiq olunur. Son zamanlar özlərini "demokratiyanın dayağı" hesab edən, Azərbaycanı rüşvət-xorluqda ittiham edən Qərb dövlətlərinin bir sıra yüksək vəzifəli şəxsləri rüşvət ittihamı ilə vəzifələrdən istefa vermələri Qərbdə rüşvətin geniş yayılmasını faktlarla təsdiq edir.

Son üç ildə bizim üçün xeyli sirrler açıldı. Bu 30 il ərzində biz elə bilirdik ki, Qarabağ probleminin həllinə mane olan tərəf yalnız Rusiyadır. O vaxt bu ifadələr dilimizdə çox məşhurlaşmışdı - "Qarabağ probleminin açarı Rusiyanın cibindədir", "Problemin müəllifi Moskva"dır" və s. Bəlkə də yanlışdıq, çünki ortada görünən Rusiya idi. Qalan imperialistlər özünü elə aparırdı ki, guya Moskva mane olmasa problem "yağ kimi", sülh yolu ilə həll edilə bilər. On-on beş il əvvəl Zərdüşt Əlizadə bizimlə müsahibəsində həmin dövr üçün sensasiyalı fikirlər səsləndirmişdi - "Qarabağ probleminin həllində Minsk Qrupunun heç bir üzvü maraqlı deyil - günahı yalnız Rusiyada görməyi düzgün hesab etmirəm". O zaman bu fikir ciddi müzakirəyə səbəb oldu. Əksəriyyət Zərdüşt bəyi "rusiyapərist" siyasətçi kimi ittiham elədi. Lakin indi gördüklərimiz sübut edir ki, Azərbaycanın Qarabağ adlı bəlasının həllində doğrudan da Minsk Qrupunun heç bir üzvü maraqlı deyilmiş. 44 günlük müharibə ərzində Fransanın maskası dərhal cırıldı. Həmin vaxt aydın oldu ki, Parisdəki danışıqlar zamanı R. Kocaryanın çıxış yolu qalmaqanda "tualetə getmək" adı ilə aradan çıxması yalnız onun öz ideyası deyilmiş, bu əvvəlcədən həmsədrlər tərəfindən qurulmuş plan imiş. Hər bəyanatda Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü "taniyan" Paris bu işin reallaşması üçün başladılan Vətən savaşında Ermənistanı yardımlarını daha da intensivləşdirdi. Rayonlar işğaldan azad edildikcə isə Fransanın izi hər addımda sezildi. Müdafiə məqsədi ilə tikilmiş tunellərin hamısı Fransa texnikası ilə reallaşdırılıb, həmin texnikalar indi də həmin tunellərdə qalmaqdadır. Çünki Fransa Ermənistanın müdafiə qabiliyyətini yüksəltməklə həmin əraziləri ömürlük olaraq Azərbaycandan qoparmaq fikrində idi. İşğal altında olan ərazilərin meşə massivlərindəki qiymətli ağaclar qırılaraq, onlardan Fransada milyonlarla qiymətli mebel hazırlanırdı. İşğal dövründə Vejneli, Söyüdlü, Qızılbulaq qızıl və digər faydalı qazıntı yataqları Fransaya və Rusiyaya bağlı şirkətlər tərəfindən istismar edilib. Sadəcə izi azdırmaq üçün İsveçrədə qeydiyyatdan keçirilmiş şirkət seçilib.

Minsk qrupunun bu iki həmsədr ölkəsinin maraqlarını ABŞ-in maraqları ilə

müqayisə etsək, onların hədəflərini cari maraqlar adlandırmaq olar. Çünki ABŞ-in maraqları daha böyük "tikə" əldə etməyi hədəfləyir. Vaşinqtonun fikri Rusiyanı və Fransanı regiondan sıxışdırıb çıxarmaqla, rus sülhməramlılarını özünün "beynəlxalq sülhməramlı"ları ilə əvəzləmək və regionu öz maraqlarına işləməkdir. Burada həm iqtisadi, həm də siyasi dividəndən söhbət gedir. Yeni Rusiya Qarabağ problemini təkbaşına yaratmayıb, bu işdə imperialist dünya dövlətinin, onun təbələrinin iradəsi ortada olub. Rusiya burda dünya dövlətinin "qara işlərini" icra edən təbə dövlətdir. Bu Rusiyanın siyasi quruluşundan və sərgilədiyi daxili və xarici siyasətdən də aydın görünür. Fransa və Amerika isə guya bir qədər imicini qoruyan ölkələrdir, onlar Rusiya kimi

rüs əsgərinin sayı erməni əsgərinin sayından dəfələrlə çox olub. Sadəcə Moskva bunu gizlədib. Birinci Qarabağ müharibəsində ruslar döyüşürdülər, ermənilər isə dinc və silahsız əhaliyə işgəncə verir, meyit və əsir alveri edirdi. Həmin dövrdə ermənilər bütün əsir və meyid mübadiləsinə pul və yanacaq müqavilində edib. Həmin dövrün adamları bunun canlı şahididir.

Ermənistanın bu ritorikası

Cənubi Qafqaz müharibəyə «hamilədir»

Cəmiyyət ayağa durub, imperialist dövlətləri ifşa etməlidir!

açıq həyasızlığa getmir, öz işlərini adətən demokratiya və insan haqları pərdəsi altında görür. Amma necə deyirlər, su meymunun boğazına çıxanda balasını da ağağının altına atır ki, boğulmasın. O üzdən də Fransa 44 günlük Vətən müharibəsi, ABŞ isə bir günlük məhdud antiterror əməliyyatından sonra öz maskasını soyundu və öz iyrenc maraqları uğrunda həyasızcasına, açıq mübarizəyə başladı. İndi biz öz ərazi bütövlüyümüzü bərpa ediyimizə görə nəyinki Fransa və Amerika, hətta bütün Avropa bizə düşmən kəsilib. Məsələyə məntiqlə yanaşsaq, bütün bu dövlətlər və BMT tanıyıb ki, bu ərazilər Azərbaycana məxsusdur və bütün digər silahlı birləşmələr bu ərazini tərk etməlidir. Guya dünyanın başbilenləri bu problemi sülh yolu ilə həll etməyə çalışdı. Ermənistan isə dedi ki, mən qan töküüb torpaq almışam, vermirəm! Halbuki, o torpaqların işğalını da ermənilərin əvəzinə Ruslar həyata keçirmişdilər. Təsədüfən 5-10 fərari erməni gülləyə tuş gəlmişdi. 1994-cü ilə qədər Azərbaycan-Ermənistan münaqişəsində ölən

qarşısında Azərbaycan dövlətinin müharibədən başqa çıxış yolu qalmadı. Erməni deputat, xanım Nağdalyanın erməni parlamentinin tribunasından dediyi kimi, Azərbaycan Ordusu erməninin qanını töküüb, onları torpaqlarından qovdu, vətəninə azad etdi. Əslində beynəlxalq ictimaiyyət bu işdə bizim yanımızda dayanmalı idi. 44 günlük müharibədə Fransa, Hindistan və buna bənzər bir neçə ölkə istisna olmaqla, bütün dünya bizim haqq işimizi dəstəklədi. Lakin Azərbaycan yarımçıq qalmış işini başa çatdıranda - bir günlük məhdud antiterror əməliyyatından sonra ABŞ və Avropa bizə düşmən kəsildi.

10 noyabr bəyannaməsi qəbul edildəndə çoxlarımız düşündük ki, bizi Xankəndinə girməyə Rusiya qoymadı. 3 il sonra isə Rusiya buna heç bir maneə törətmədisə və Xankəndidə Azərbaycan hakimiyyətinin təmin edilməsinə görə bizimlə ABŞ və Avropa düşmən oldusa, deməli həmin vaxt bizim qarşımızı kəsən elə bizimlə indi düşmənçilik edən müasir dünya imperyalistləri olub.

İndi bizə düşmən kəsən

ölkələr Ermənistanı sürətlə silahlandırmağa start verib. 30 il haqq-ədalətdən danışıb, başımızın altına yastıq qoyan "demokratik dünya" indi Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh bağlanmasına tarixi şərait yarandıqı bir vaxtda regionda yenidən müharibəni alovlandırmaq məqsədilə revanşist təbliğat aparır və Ermənistanı silahlandırır. Biz indidən cəmiyyət olaraq səsimizi beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırmalıyıq ki,

mənilər istəmirsə, heç biz də Zəngəzur dəhlizinin açılmasını istəmirik. Təki sülh müqaviləsi bağlansın, iki dövlət arasında düşmənçiliyin aradan qaldırılması istiqamətində işlərə başlansın.

Çox təəssüflər olsun ki, erməni cəmiyyəti dövlətinin kimlərsə əlində alətə çevrilməsinə etiraz etmir. Çünki bu üsulla ermənilər tarixi Azərbaycan torpaqlarında özlərinə dövlət qurublar. Sonra da rusların aləti olaraq Zəngəzura sahibləndikləri kimi, Qarabağı da ələ keçirmək istədilər. İrəvan və Zəngəzuru ələ keçirən ermənilərin dişində şirə qalmışdı. Amma Qarabağ sevdası 30 ildən sonra fiaskoya uğradı. Buna baxmayaraq görünür ermənilərin ümidi hələ üzülməyib. Bu gün Ermənistanında cəmiyyət söz sahibidir, cəmiyyət istəsə hökuməti başqa dövlətin alətinə çev-

rilməklə revanşist müharibəyə hazırlaşmaqdan çəkinməyə bilər. Lakin erməni əhalisinin beyni yuyulyb, onları inandırılar ki, min illər əvvəl, Qafqazda erməni izi olmayan vaxtlarda Xəzər dənizindən Qara dənizə qədər olan ərazidə "Böyük Ermənistan" çarlığı olub, bu ərazilər "tarixi erməni torpaqlarıdır". Bu xulya erməni cəmiyyətini məhvə aparır. Düzdür, bəzi vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri bunu başa düşür və əhalini (ermənilərə xalq demək düz deyil) ayılmağa çalışır. Amma hələlik heç nəyə nail ola bilmirlər. Ona görə də Cənubi Qafqaz artıq yeni müharibəyə hamilədir, onun başlanması isə zamana bağlı məsələdir.

Akif Nəsiri

“Rusiya bizi Azərbaycanın qarşısında tək qoyaraq incitdi”

“Mən KTMT-nin iclasında niyə iştirak etməliyəm?!”

Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan İrəvan-Moskva münasibətlərində yaranmış gərginliyin, habelə Paşinyan hökumətinin KTMT-nin toplantılarını boykot etməsinin səbəblərindən danışdı.

“Birincisi, inciklik heç bir halda siyasi kategoriya deyil, ikincisi, siyasi maraqlar var. Bu maraqlar son bir neçə ildə Ermənistanın və erməni xalqının maraqlarına zidd olaraq həyata keçirilib və keçirilməkdə davam edir”, - spiker bildirdi.

Simonyan vurğulayıb ki, Rusiya Federasiyası Ermənistanı Azərbaycanın qarşısında tək qoyaraq incidib: “Hər şeyin əsasında duran məsələ budur”.

Simonyanın sözlərinə görə, dekabrda KTMT-nin daha bir tədbiri olacaq və orda iştirak etməyəcək: “Ermənistan KTMT-dən çıxmaq barədə qərar verməyib, lakin mən hesab edirəm ki, bu vəziyyətdə tədbirdə iştirakım yersizdir. Faktiki belə bir vəziyyət yaranıb: KTMT öz öhdəliklərini yerinə yetirmir və yerinə yetirmək istəmir. Bəs mən ora niyə getməliyəm?”

Lakin onun sözlərinə görə, münasibətlər donmuş deyil. “Onlara iştirak etməyəcəyimi bildirdim. Ən azından hələlik cavabları yoxdur. Düşünürəm ki, olmayacaq, çünki onlar özəri iştirak etməmənin səbəblərini başa düşürlər”- deyə spiker bildirdi. “Düşünürəm ki, növbə KTMT-nindir”, - o əlavə edib.

Simonyan daha sonra qeyd edib ki, KTMT ölkələri bu məsələyə reaksiya verməli və “xəyali köpükdə” yaşamamalıdır: “Onların reallığı ilə yaşadığımız reallıq fərqlidir və onlar heç də üst-üstə düşmür. Biz deyirik ki, Ermənistan KTMT-dən çıxmaq fikrində deyil, lakin Təşkilatın Ermənistanı tərksisindən narahatlıq. Onlar öz əməlləri, bəyanatları, çıxışları ilə sübut edirlər ki, həqiqətən də bu strukturda problem var”, - deyə parlament sədri bildirdi.

Spikerin sözlərinə görə, deyəsən, KTMT Ermənistanı missiya göndərmək istəyir, amma onun harda olacağını dəqiqləşdirmir - İrəvana, yoxsa Cermuxa?

Xatırladaq ki, Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyan bu gün Minskə keçiriləcək KTMT Müdafiə Nazirləri Şurasının iclasında iştirak etməyəcək. Xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan da oxşar tədbirdə iştirakdan imtina edib. Bundan əvvəl Baş nazir Nikol Paşinyan noyabrın 23-nə planlaşdırılan KTMT sammitində iştirak etməyəcəyini bildirdi.

Rasim Əliyev

Bu, Polşadakı universitetlərlə Polşanın Azərbaycandakı səfirliyinin birgə “oyunu”, yeni dələduzluq sxemi ola bilərmi?

Hələ iki ay öncə Polşanın hakim “Hüquq və Ədalət” partiyası bu ölkənin xaricdəki konsulluqlarının rüşvət müqabilində vizalar verməsi xəbərləri ilə sarsılmışdı. Bu barədə “Associated Press” də məlumat yaymışdı. Hətta bu korrupsiya qalmaqalı oktyabrın 15-də keçirilən parlament seçkilərinə də təsir etmişdi.

Həmin vaxt Xarici İşlər nazir

niş çekini, Universitetin dəvət məktubunu və tələb olunan bütün digər sənədləri təqdim etməsinə baxmayaraq, səfirlik sentyabrın əvvəlindən bu yana tələbənin müraciətlərini rədd edir və ona viza vermir. Universitetdə dərslər oktyabrın əvvəlindən başlansa da, azərbaycanlı tələbə heç cür səfirlikdən viza ala bilmir. Universitet minlərlə avroluq təhsil haqqını alıb, oturub yerində. Biçarə tələbə isə qalib səfirliyin qapılarında...

Artıq C.Məmmədşadadəyə iki dəfə viza imtinası verən səfirlik öz cavabında yazıb ki, guya tələbə səfirliyi Polşaya məhz oxu-

gələn “viza siyasəti” azərbaycanlı gənclərin taleyi ilə oynamaqdan başqa bir şey deyil. Səfirlik azərbaycanlı gənclərə sanki potensial cinayətkar, quldur kimi yanaşır.

2020-ci ildən ölkəmizdə çalışan cənab səfir Rafal Poborski-dən və onun konsulundan soruşan lazımdır ki, necə olur səfirliklə “işləyən” şirkətlərin göndərdiyi təsadüfi adamlara asanlıqla viza verilir, əlində universitetin bütün tələb edilən sənədləri olan tələbə isə viza ala bilmir, iki aydan artıq süründürülür və absurd cavablarla yola salınır?

Yaxşı, əgər Polşanın bu “kor-

Tələbələrə absurd bəhanələrlə viza verməyən səfirlik hansı məqsədləri güdür?

POLŞA SƏFİRLİYİ AZƏRBAYCANLI TƏLƏBƏLƏRƏ QƏNİM KƏSİLİB

Polşa diplomatiyası və təhsili üçün biabırçılıq...

rinin konsulluq məsələləri üzrə müavini Petr Vavrşik intihara cəhd etmiş, daha sonra xəstəxanaya yerləşdirilmişdi. Polşadakı müxalifət siyasətçiləri “viza işi”ndən istifadə edərək hökuməti korrupsiyada və ikuizlülükde ittiham etmişdi. Eyni zamanda, Polşa XİN-in konsulluq idarəsi və bütün konsulluq idarələrində növbədənəkar yoxlama aparılacağı barədə xəbərlər yayıldı.

Görünür, ilk növbədə yoxlanılmalı olan konsulluqlardan biri Azərbaycandakı konsulluqdur. “Od olmayan yerdən tüstü çıxmaz” məsəli Polşanın Azərbaycandakı səfirliyinin “fəaliyyətinə” tam uyğun gəlir. Yaxşı olar ki, bu yoxlamalar zamanı səfirliyin Polşa universitetlərinə qəbul olunmuş, illik ödənişlərini etmiş, əlində bu və ya digər Polşa universitetinin qəbul kağızı olan azərbaycanlı tələbələrə nədən viza verməməsi aydınlaşdırılsın. O da aydınlaşdırılsın ki, tələbələrə viza imtinası verildiyi halda, səfirliklə “işləyən” ayrı-ayrı fırıldaqçı şirkətlərə minlərlə manat ödəniş edən tamamilə təsadüfi adamlara necə viza verilir?

Polşa səfirliyinin absurd səbəblər gətirərək, viza imtinası verdiyi tələbələrdən biri olan Cəlal Məmmədşadadə “AzPolitika.info”-ya müraciətində qeyd edir ki, Polşa paytaxtı Varşavadakı “University of Economics and Human Sciences” universitetinin magistraturasına qəbul sənədini, illik təhsil haqqının ödə-

rupsiyadan uzaq” səfirlikləri həmin ölkənin universitetlərində oxumaq istəyən tələbələrə öz kefinə və marağına uyğun formada viza verəcəksə və universitet həmin tələbənin Polşaya gəlməsinə təminat verə bilmirsə, o zaman bu universitetlər nədən ucdantutma xarici tələbə qəbulu həyata keçirir və pul yığır? Bu, Polşa dövlətinin adı, diplomatiyası və təhsili üçün biabırçılıq deyilmə?

Normal ölkə xarici tələbələrin onun universitetlərində təhsil almasında, onun büdcəsinə pul ödəməsində maraqlı olmalıdır. Ancaq görünür, bunların heç biri, o cümlədən “normal” sözü Polşaya və onun Azərbaycandakı səfirliyinə aid deyil. Odur ki, Polşada təhsil almaq istəyən azərbaycanlı gənclər bir yox, bir neçə dəfə yaxşı-yaxşı fikirləşməlidirlər və bilməlidirlər ki, bu ölkənin Azərbaycandakı konsulluğu öz qeyri-adekvat “prinsipləri” ilə viza məsələsində onlara ciddi problemlər yarada bilər.

Əslində, bu məsələ ilə Azərbaycan XİN-in də məşğul olması və ölkəmizdəki Polşa səfirliyindən izahat tələb etməsi lazımdır. Yoxsa belə bir təəssürat yaranır ki, bu baş verənlər Polşadakı universitetlərlə Polşanın Azərbaycandakı səfirliyinin birgə “oyundur” və azərbaycanlı tələbələrə qarşı dələduzluq üçün yaradılan xüsusi sxemdir.

R. Əliyev

Xəbər verdiyimiz kimi, noyabrın 21-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının (MR) Səhiyyə Nazirliyi jurnalistlər üçün media tur təşkil edib. Media tur çərçivəsində Muxtar Respublikanın səhiyyə nazirinin vəzifəsini icra edən Sami Sadıxov media nümayəndələri ilə görüşərək müsahibə verib, onların suallarını cavablandırılıb.

Sami Sadıxovun Musavat.com-a müsahibəsini təqdim edirik:

- İstədik Naxçıvan Muxtar Respublikasının (MR) Səhiyyə Nazirliyində aparılan son islahatlardan, görülən işlərdən, yeniliklərdən danışsınız...

- Ölkə Prezidenti tərəfindən köklü islahatlar aparılır. Bu islahatlar bütün sistemi əhatə edir və insanların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə, iqtisadiyyatın inkişafına hesablanır. Atılan addımların davamı olaraq Naxçıvan MR-in sosial-iqtisadi

bəti ilin əvvəlində bu proqram təminatı istifadəyə veriləcək və mərkəzləşmiş qaydada idarə ediləcək.

Eləcə də təcili tibbi yardım maşınlarının qarajının yenilənməsi ilə bağlı ciddi işlər görülür. Bugünkü təcili tibbi yardım avtomobilləri müəyyən mənada ehtiyaclarımızı qarşılayır. Amma növbəti illərdə bu avtomobillərin yenilənməsi, ehtiyac olan yeni avtomobillərin alınması ilə bağlı işlər görülür.

edən amillərdir.

Əvvəllər həkimlər Naxçıvandan Bakıya gedirdilərsə, artıq Naxçıvana geri qayıdırlar. Hazırda Naxçıvanda 400-ə yaxın vakant həkim yeri var. Ən çox ailə həkimlərinə ehtiyac var. Hazırda bu vakant yerlərin doldurulması üçün iş aparılır.

Bu il Bakıda rezidentura təhsilini bitirəcək həkimlərimizlə görüşlərimiz olub. Noyabrın sonunda onlar imtahan verəcəklər. Düşünürük ki, kifayət qədər

lib. Növbəti ilin əvvəlində bu prosesin həyata keçirilməsi ilə əlaqəli tender elan olunacaq. İlin ortasında bu həyata keçiriləcək. Bundan başqa, Duzdağın beynəlxalq səviyyədə dünya arenasında tanınması üçün iki beynəlxalq quruma sertifikat almaq məqsədilə müraciət edilib. Birindən sertifikat alınıb, digəri isə birillik prosesdir. Yeni ildə 4 dəfə - 3 aydan bir yoxlamalarla proses tam şəkildə həyata keçiriləcək. Bundan sonra Naxçıvanda beynəlxalq əhəmiyyətli pulmonoloq və allerqoloqların konfransını keçirməklə Duzdağın dünyada təbliğinə çalışırıq.

- Hazırda Naxçıvanda epidemioloji vəziyyət necədir?

- Xəstəxanalardan daxil olan gündəlik rəqəmlərə istinadən demək olar ki, Naxçıvanda epidemioloji durumda mövsüm normalarından kənar yoluxma halı qeydə alınmayıb. Burada insanlar arasında hər il qeydə alınan rəqəmlərə uyğun xəstə-

"Azərbaycanda 25 min manat əməkhaqqı alan həkim var" - Dövlət Agentliyi

"Hazırda Azərbaycanda həkimlər arasında aylıq maksimum 24 500 manat əməkhaqqı (vahid cədvəl tarifi+aylıq sabit əlavə+bonus) alan həkim-ümumi cərrah, 12 700 manat alan oftalmoloq, 8 900 manat alan mama-ginekoloq, 6 750 manat alan radioloq var".

Bunu İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin Maliyyə departamentinin əməkdaşı Səməd Səmədov deyib.

Onun sözlərinə görə, 2019-cu ilə müqayisədə dövlət tibb müəssisələrində işləyən həkim-mütəxəssislərin minimum əməkhaqlarında 3,2 dəfə, gəlirlərində (sabit əlavə və bonus) isə 5 dəfədən 50 dəfəyədək artım olub.

Son 3 ayda ITS çərçivəsində 37 orqan transplantasiyası əməliyyatı həyata keçirilib

İcbari tibbi sığortanın Xidmətlər Zərfi bu ilin avqust ayında yenilənib. Tibbi xidmət sayı 3315-ə çatdırılıb.

Bunu İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin Marketing və ictimaiyyətlə əlaqələr departamentinin rəhbəri Aynurə Əhmədova bildirib. Onun sözlərinə görə, sayı artırılan tibbi xidmətlər ixtisaslaşdırılmış ambulator, laboratoriya, invaziv radioloji və stasionar tibbi xidmətlərdir. Yeni xidmətlər sırasına vətər, əzələ köçürülməsi, sümük iliği, böyrək və qaraciyər transplantasiyası əməliyyatları da əlavə olunub: "2023-cü ilin avqust ayından bəri icbari tibb sığorta çərçivəsində icra edilmiş orqan transplantasiyası əməliyyatlarının sayı böyrək transplantasiyası, qaraciyər transplantasiyası, sümük iliği üzrə müvafiq olaraq 21, 15 və 1 olub. Qeyd edim ki, qaraciyər, böyrək və sümük iliği transplantasiyası əməliyyatları üzrə illik limit sayı müvafiq olaraq 100, 150 və 20 müəyyən edilib. Bu transplantasiya əməliyyatları zamanı dərman təchizatı Xidmətlər Zərfi ilə təminatla alınıb. Transplantasiya üçün bir canlı donörün əməliyyatı tibbi xidmətin tarifi-nə daxildir".

"30-a yaxın həkim işə götürmüşük, onların çoxu naxçıvanlı deyil.."

inkişafına dair dövlət proqramı təsdiq olunub. Bu proqramın icrası ilə əlaqədar muxtar respublikada çox ciddi işlər həyata keçirilir. Bu proqram çərçivəsində səhiyyə sistemi də əhəmiyyət kəsb edir. Ötən 7 ay ərzində səhiyyə sistemində insanların tibbi xidmətə əlçatanlığının artırılması, tibbi xidmətin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, tibbi kadrların hazırlanması, həkim əməyinin ödəniş qaydasının müasir tələblərə uyğun yənidən təşkil olunması ilə bağlı ciddi tədbirlər görülür.

Öncə səhiyyə sisteminin strukturuna yenidən baxılmasını həyata keçirdik və müasir dövrdə yeni tələblərə uyğun olaraq yeni bir səhiyyə modelinin yaradılması ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi ilə ciddi əməkdaşlıq etdik, bununla da Naxçıvanda yeni səhiyyə modelinin formalaşdırılmasına və Naxçıvan səhiyyəsinin inkişafına töhfə verilməsinə nail olmağa çalışdıq.

Naxçıvanda Ailə Sağlamlıq Mərkəzləri yaradılıb və bu mərkəzlər rayon xəstəxanalarının tabeliyindən çıxarılıb. Bununla da məsuliyyətləri özünə verməklə, tibbi xidmətin keyfiyyətinin artırılmasına nail olmağı hədəfləmişik.

Naxçıvan şəhər Təcili Tibbi Yardım Mərkəzinin bazasında Muxtar Respublikanın (MR) Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyində təcili tibbi yardım xidməti yaradılıb. Bununla da 12 cür geoloqasiyanın sayının 40-a qədər artırılması nəzərdə tutulub. Proqram təminatı ilə bağlı işlər artıq yekunlaşmaq üzrədir. Növ-

Həmçinin Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzinin və onun rayon şöbələrinin əsasında İctimai Səhiyyə Xidməti, Qan bankı və Qan köçürmə Mərkəzi, Ağız-Diş Sağlamlığı Mərkəzi yaradılıb, Peyvənd Mərkəzi formalaşdırılıb.

Bundan başqa, Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində antibiotiklərin yalnız reseptlə satışına, əczaxanalarda yalnız əczaçı ixtisasına yiyələnmiş insanların fəaliyyət göstərməsinə nail olmuşuq.

Naxçıvanda həmçinin Dializ Mərkəzi yaratmışıq. Xəstəxana daxili yoluxmalar və digər faktorlardan uzaq olması üçün onun ayrıca mərkəz olması daha məqsəduyğundur. Muxtar respublikada ilk dəfə olaraq "Onlayn həkim qeydiyyatı" sistemini tətbiq etmişik, uşaq xəstəxanasında milli peyvənd tətbiqinə uyğun SMS bildiriş sisteminin tətbiqinə başlamışdıq. Bu proseslər bir müddət davam etməlidir, daha sonra muxtar respublikanın bütün əhalisinə tətbiq etməyi nəzərdə tuturuq.

- Kadr islahatları ilə bağlı nə deyərdiniz? Naxçıvan Muxtar Respublikasında həkim çatışmazlığı yaşanır və bu problemi aradan qaldırmaq üçün hansı işlər görülür?

- Bu sahədə ciddi addımlar atmışıq. Son 7 ayda 30-a yaxın həkim işə cəlb olunub və onların çoxu naxçıvanlı deyil. Həmin həkimlərin bir çoxu məhz Türkiyədə çalışan kadrlarımız və ölkəmizin digər ərazilərində fəaliyyət göstərən mütəxəssislər olub. Bu da Naxçıvanda səhiyyə sisteminin, tibbi xidmətin keyfiyyətinə, inkişafına təsir

böyük həkim kollektivi Naxçıvanın səhiyyə müəssisələrində işlə təmin olunacaq.

- 400-ə yaxın vakant həkim yeri dedikdə, burada sıfır həkimlər nəzərdə tutulur, ya bu- ra tibb bacıları da daxildir?

- Bəli, 400-ə yaxın həkimə ehtiyacımız var. Tibb bacılarına gəldikdə isə, Muxtar Respublikada həkimlərdən fərqli olaraq ehtiyacdan artıq tibb bacısı var.

- Qarşıda hansı yeni layihələr olacaq?

- Naxçıvanda 3-cü mikrorayon ərazisində, Babək məhəlləsində 30 min insana xidmət edəcək Ailə Sağlamlıq Mərkəzi tikiləcək. Mərkəzin layihəsi artıq hazırda və təxminən 2 il müddətində tikintinin başa çatması planlaşdırılır. Tibbi xidmətin əlçatanlığı əsas prinsipimizdir.

Bu səbəblə də biz Babək məhəlləsində 30 min insana xidmət göstərəcək yeni Ailə Sağlamlıq Mərkəzinin layihələndirmə işlərinə başlamışdıq. Növbəti ildə bu layihənin tikintisi ilə bağlı işlər həyata keçiriləcək. Bu layihələr Naxçıvan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair dövlət proqramında qeyd olunub.

Həmçinin Naxçıvanda Duzdağ Fizioterapiya Mərkəzində yaxın gələcək üçün kinoteatr, kiçik konfrans zalı, uşaq oyun parkı, duzun içərisində restoran, meditasiya ərazisinin, spa salonunun, gözəllik mərkəzinin, mağaza və duz muzeyinin yaradılması nəzərdə tutulur.

Eyni zamanda duzun üstündə ayaqla yerimək üçün ciğırların yaradılması ilə bağlı layihələndirmə işlərinə başlanı-

liklər müşahidə olunur.

Xəstəliklər üzrə tibb müəssisələrinə müraciət növlərinə gəlinə, hazırda endemik xəstəlik halı mövcud deyil. Sadəcə Naxçıvanda iqlimlə əlaqəli müraciət sayında müəyyən artım ola bilər. Bu da müəyyən olunan normalardan kənara çıxır.

- Maraqlıdır, Naxçıvan Muxtar Respublikasının səhiyyə sistemində bu qədər işlər görülür, tibbi xidmətin yaxşılaşdırılması yönündə islahatlar aparılır, bəs əhalinin səhiyyəyə inamı nə dərəcədədir?

- Təkcə noyabrın 19-na olan rəsmi statistika deyə bilərəm ki, həmin gün respublika xəstəxanasına 879 nəfər müraciət edib. Hansı ki, bu rəqəm 6 ay bundan əvvəl 300-350 idi. Əlbəttə ki, Naxçıvanda xəstəlik artmayıb, sadəcə səhiyyə sisteminə inam artıb. İnsanlar artıq kənara, yəni Bakıya, İrana, Türkiyəyə deyil, öz xəstəxanalarımıza müraciət edir. Beləliklə, hər ötən gün insanların inamını qazanmaq üçün elimizdən gələn bütün tədbirləri həyata keçiririk.

- Siz ixtisasca oftalmoloq-həkimsiniz. Gözümüzü qorumaq üçün bir həkim kimi hansı tövsiyələriniz var?

- Günəş şüalarının düşmə bucağına görə Azərbaycan ərazisində yaşayan insanlar daim eynək taxmalıdır. İkincisi, əgər daim kompüterlə işləyirsinizsə, yaxına baxdığınız qədər uzağa da baxmalısınız. Yəni arada fasilə verib, uzaq bir nöqtə seçib, ora baxmaq lazımdır ki, göz ona uyğun adaptasiya olunsun.

Xalidə Gəray

İkinci yazı.

SSRİ-nin dağılması sadə lövlərə zahirən spontan proses kimi görünə də əslində onun dərin pərdəarxası vardı. Həmin prosesi idarə edən də nə CIA, nə MI-6, nə də Mossad deyildi. Baş verənlərin hamısı KGB-nin ciddi nəzarəti altında cərəyan edirdi. Həmin ərəfədə sovet KGB-sində aparılan islahatlar isə aldadıcı fənddən başqa bir şey deyildi.

Onlarla KGB kəşfiyyatçısının guya, satılaraq Qərbə qaçmasından tutmuş bu orqanın daxilində baş verənlər haqda yayılan əfsanələr diqqəti nəhəng sovet casus maşınından yayındırmağa xidmət edirdi. KGB-nin Birinci Baş İdarəsinin (xarici kəşfiyyat) rəisi və cəmi bir gün də KGB şefi olmuş Leonid Şebarşin o zaman baş verənləri "Moskovskie novosti" qəzetinə müsahibəsində belə ifadə etmişdi:

"Bu gün gördüyümüz işlər öz bəhrəsini təxminən 30 ildən sonra verəcək". 1991-ci ilin avqustunda baş verən, amma baş tutmayan QKÇP (imitasiya olunan dövlət çevrilişi cəhdi) isə planın tərkib hissəsi idi. Həmin 3 gün ərzində baş verənlərin bəzilərini isə bu günədək kimsə cavablandıra bilmir. Daha soğrusu, buna ehtiyac duyulmur.

Məsələn, bir-birinin ardınca Sov.iKP MK aparatına rəhbər və nəzarət edən olmuş 2 şəxs (Nikolay Kruçina və Boris Puqo) müəmmalı intiharı və Lubyanskaya meydanında Dzerjinskiyin heykəlini dağıdan "başıpozuq" kütlənin nədən "iki addımlıqdakı" KGB binasına hücum etməməsi artıq heç vaxt cavabı bilinməyən suallar olaraq qalacaq.

Buna və minlərlə onlar kimi hadisələrə aydınlıq gətirməyə ehtiyac da yoxdur, çünki qarşıda daha böyük vəzifə dururdu: imperiyanın yeni formata keçidi.

SSRİ-yə xitam verən Belovejskaya anlaşması imzalananda artıq növbəti addımlar hazır idi:

MDB-nin yaradılması, geosiyasi baxımdan önəmli olan yeni müstəqil dövlətlərdə etnik münəqışələrin alovlandırılması və... postsovet ölkələrin müxtəlif dövlət quruluşlarında 5-ci kolonların yerləşdirilməsi. Xüsusilə də onların güc strukturlarında, o cümlədən də hüquq-mühafizə orqanlarında yerləşdirilmiş nəhəng agentura şəbəkəsinin bazasında.

İndi Azərbaycanda və digər postsovet ölkələrdə həmin dövrdə baş verənləri retrospektiv nəzərdən keçirdikdə onların mahiyyətini daha rahat anlamaq olur. Məsələn, təsadüfi deyildi ki, Azərbaycanın az qala hər rayonunun işğal ərəfəsində oradakı xalq hərəkatı sıralarından çıxmış özünümüdafiə dəstələrinin səhra komandirləri müəmmalı şəkildə həlak olurdular.

Bu da təsadüfi deyildi ki, Gürcüstanda Qamsaxurdiya, Azərbaycanda Elçibəy, Ermənistanında isə Ter-Petrosyan höku-

məti silahlı qüvvələrə yerləşdirilmiş "komandirlər" tərəfindən həyata keçirilmişdir. 1993-cü ildə Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsi Rusiya hakimiyyətindəki hərbi qanadı ehtiyat variantlara əl atmağa məcbur etmişdir.

Moskvada yaxşı anlayırdılar ki, Yeltsinlə şəxsi münasibətlərində problemlər yaşanan, hərbi qanadla isə öz KGB keçmişinə səbəbindən təbii rəqib olan Əliyev potensial təhlükə ocaqlarını söndürəcək. Eks KGB generalı üçün bunu reallaşdırmaq xüsusi zəhmət tələb etmirdi.

Belə də oldu: Heydər Əliyev real və potensial qiyamçıları sıradan çıxarmağa başlayanda Rusiya hakimiyyətinin hərbi qanadını təmsil edən kəşfiyyat qurumu – QRU artıq ehtiyat 5-ci kolonu yaratmağa başlamışdı. Həmin ehtiyat 5-ci kolon isə Azərbaycan prezidenti yanında Xüsusi İdarədə (hərbi əks kəşfiyyat) və daxili qoşunlarda yaradılırdı.

5-ci kolon mövcuddurmu və mövcuddursa o, necə işləyir?

(Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin nümunəsində)

Təbii ki, onun digər dövlət orqanlarında da "təmsilçiliyi" vardı, amma onlar daha çox FSB-yə bağlı agentura idi. Zaman keçəcəkdi və həmin iki qurumda yaradılan 5-ci kolon Azərbaycanın silahlı qüvvələrinə başına gətiriləcəkdi. Amma məsələ bununla bitməyəcəkdi: öncə polisin sıralarındakı 5-ci kolon kollektiv şəkildə MTN-ə transfer ediləcəkdi.

Bunların hamısı post Heydər Əliyev dövrü üçün nəzərdə tutulmuşdu. Amma prosesə start verilməsi artıq 2003-cü ilin yanvarında başlayır: sərhəd qoşunlarında xidmət edən Rusiya vətəndaşı Zakir Həsənov daxili qoşunlara komandan gətirilir.

Amma bundan təxminən bir il əvvəl Zakir Həsənovun qohumu prezident yanında Xüsusi İdarədə yetişmiş Vahid Əliyev Heydər Əliyevin hərbi məsələlər üzrə köməkçisi vəzifəsinə təyinat alır. Bir çox mənbələrin iddia etdiyinə görə guya Primakovun ən uğurlu tələbələrindən biri olduğunu vurğulamaqdan yorulmayan Vahid Əliyevin həmin vəzifəyə gətirilməsi Zakir Həsənovun əvvəlcə daxili qoşunlara komandan, ardınca da müdafiə naziri postuna yolunun açılmasına səbəb olmuşdur.

Elə bu gün müdafiə nazirliyindəki çətinin bir çox üzvləri də Zakir Həsənovla elə o zaman işbirliyinə daxil olmuşdur (və ya daxil edilmişdir). Artıq həmin dövrdə 10 ildən artıq idi ki, maliyyə idarəsinin rəisi vəzifəsində ixtisasca adi mühasib olan Namiq Poladov çalışırdı.

Bəli, bu gün Müdafiə Nazirliyində katibliyin rəisi olan Na-

miq Poladov. Bəli, müdafiə nazirliyində maliyyə cinayətləri ilə bağlı qaldırılmış cinayət işinin istintaqı zamanı sorğulanan, amma həbsdən yayın(dırıl)an general Namiq Poladov.

Xatırladım ki, Zakir Həsənovun nazir olduğu 10 il ərzində daxili qoşunlardan MN-nə transfer olunan Namiq Poladov nazirliyin 4 qurumunda çalışıb: Maliyyə İdarəsinin rəisi, Silahlı Qüvvələrdə İnspeksiya Baş İda-

qında gələn yazılarda. Hələlik bunu da qeyd edim ki, MN-də qüdrətli fiqurlardan biri də TM, yəni Tamara Mirzoyeva hesab olunur.

Mülki şəxs olan əri Kadrlar İdarəsinin, özü isə Katibliyin əməkdaşı olan Tamara Mirzoyeva MN-də sözün qarşısında söz deyilməyənlərdən biri sayılır. Maraqlıdır, etnik mənsubiyyəti ciddi suallar doğuran, dövlət dilini açıq şəkildə inkar edən bu

rupsiya səbəbindən və Elçin Xəlilovun kadr maxinasiaları üzündən kasıb ailələrdən çıxmış hərbiçilər (istər zabirlər, istərsə də MAXE və gizirlər) az qala bütün xidmət müddətini ön cəhdə keçirməyə məcbur olurlar.

Amma ordudakı korrupsiya və korrupsiya ümumiyyətlə yalnız ilk baxışdan sərvət mənim-səmə kimi görünür. Əslində isə korrupsiya 5-ci kolonun dağıdıcı fəaliyyətinin yalnız fasadıdır, çünki ictimai şüurda korrupsiya adı bir sərvət toplama əməli kimi, 5-ci kolon tərkibində fəaliyyətdə isə (sabotaj, casusluq, dövlətə xəyanət) ağır cinayət kimi qəbul olunur.

Belə sadə bir yolla dövlətə, xalqa xəyanət "pul qazanmaq" yolu ilə pərdələnir.

Maraqlıdır ki, bütün bu cinayətlərin başında bu gün də görünən Zakir Həsənov deyil, onun birinci müavini, Baş Qərargah rəisi Kerim Vəliyevdir. Başqa sözlə, Nəcməddin Sadı-

"xanıma" belə qeyri-məhdud səlahiyyətləri verən kimdir?

Onun mülki şəxs olan ahıl yaşda ərinə hansı qanuna əsasən Kadrlar İdarəsində şöbə rəisi vəzifəsinə təyin edilə bilər? Təbii ki, həmin sual üçbucağın 3-cü bucağı (və ya tərəfi) olan Elçin Xəlilova ünvanlanmalıdır.

Bəli, iki oğlu Rusiya FSB-də xidmət edən keçmiş HDQ komandanı, admiral Rafiq Əsgərovun bacısı oğlu olan həmin Elçin Xəlilova. 44-günlük müharibə ərəfəsində "mədəni istirahətdən" qayıdarkən sükanı rəfiqəsinə verən, nəticədə qəzaya uğrayan, amma savaştan sonra özünə orden və medal alan həmin Elçin Xəlilova.

Bəli, qəzaya düşdükdən sonra Mərkəzi Hospitalın Zakir Həsənovun əmri ilə hər kəs üçün bağlanmış bir mərtəbəsinə müalicə alan Elçin Xəlilova. Bəli, ordudakı təyinatları bazar predmetinə çevirən, türkiyəli hərbi müşavirlərin rotasiya ilə bağlı təkliflərini engəlləyən və beləliklə də ordunun Türkiyə modelinə keçidinin qarşısının alınmasında fəal rol alan Elçin Xəlilova.

Bəli, hər dövlət mükafatına bazarda olduğu kimi qiymət təyin edən Elçin Xəlilova. Bəzi, öz murdar əməli ilə şəhidin ruhunu təhqir edən Elçin Xəlilova. Bəli... Bəli... Bəli...

Savaşlar zamanı hər kəsin diqqətini çəkən bir məqam vardı: az qala bütün şəhidlərin (Allah hamısına rəhmət eləsin) cənazələri son dərəcə yoxsul ailələrdən, kasıb evlərdən çıxırdı.

Sizcə niyə? Ona görə ki, orduda baş alıb gedən vəhşi kor-

kov-2. Bunun sirri nədədir: doğrudanmı Zakir Həsənov bu qədər acizdir və sadəcə toy generalıdır, yoxsa...?

Yoxsa, əlbəttə. Zakir Həsənov ona 5-ci kolonda ayrılmış kölgə fiquru rolunu oynayırdı. Bunun üçün də hal-hazırda gördüyü kimi görünməlidir. Xaiq dilində desək, artistlik etməlidir.

Bir müddət əvvəl dövlətə xəyanətdə ittihamla həbs olunduğu iddia edilən keçmiş MTN əməkdaşı Nəzakət Məmmədova öz çıxışlarında MN Baş Kəşfiyyat İdarəsinin keçmiş rəis müavini Rauf İsmayılovu və onun həyat yoldaşı, MN Katibliyinin rəisi olmuş Şadiyə İsmayılovanı hədəfə almışdı, onların mənşəcə erməni olduğunu durmadan iddia edirdi.

Bunu iddia edən digər bir yaramaz isə Tofiq Şahmuradov idi. General İsmayılova MTN-də bir müddət birlikdə işləmişəm və o zaman iş qəbul qaydalarına yaxından bələdəm, odur ki, bu sayıqlamanın üzərində dayanmaq da istəmirəm.

Amma maraqlıdır ki, həmin Nəzakət Məmmədova (daha doğrusu, onun arxasında dayanan MN rəsmisi) nədənsə Şadiyə İsmayılovanın tabeliyində işləyən, amma ondan qat-qat böyük səlahiyyətlər verilmiş Tamara Mirzoyevanın etnik mənsubiyyəti haqqında bircə kəlmə də dilinə gətirmirdi. Niyə?

Bu sualın da cavabı növbəti yazılarda...

Əsgər yoldaşımın qardaşının qayını AAK-dan diplom alıb. Uzun süründürməçilikdən sonra diplomu görəndə huşu başından gedən 58 yaşlı dosent AAK-nın qarşısında diz çökərək AAK sədrinin ünvanına o qədər tərif deyib ki, ürəyi tablaşmayıb və bayılıb. Su səpib ayıldıblar. Kişi toxtamaq bilmir. Ertəsi gün "şükranlıq göz yaşları" içində buna diplom verən bütün heyətin tərihi və təbliği ilə məşğul olub. Əsgər yoldaşım dülgərdir. Başını bulayıb deyir ki, belə cahil alimdənsə, ağıllı süpürgəçi olmaq Vətən üçün daha fazildir.

Elm aləmində şəxsiyyətinə pərəstiş etdirən nə qədər üləma və səcdəyə dadandırılmış nə qədər yetirmələr var imiş! Birincilər vəzifələrinin 20 faizini yerinə yetirmələrini "yaxşılıq" və "comərdlik" kimi sıırırlar, ikincilər isə o "ali məqam sahibləri"ne səcdə edib

Ey qafillər, yığışdırın bu köləliyi!

qul olmağı şərəf işi hesab edir və bu yolla ucalacaqlarını sanaraq həvəslə prosesə qoşulurlar. Əsl faciə və fəlakət prosesi!

İlkin müzakirənin sədrinə səcdə, seminarın sədrinə səcdə, müdafiə şurasının sədrinə səcdə, şura üzvlərinə səcdə, rəyçilərə, opponentlə-

rə, sual verənlərə səcdə, nəhayət, AAK sədrinə, heyətinə və çıxış qapısının ağzına səcdə!

O qədərmi suçlu, o qədərmi cahil, o qədərmi gözükkölgəlisiniz? Sizi və övladlarınızı xoşbəxt etməyə qadir olan Dövlətinizə xidmət edin, ona minnətdar olun, onu gücləndirin də, ay əbədi bədbəxtlər! Vəzifəyə keçib dövləti yaralayanlara, xalqın haqqını ciblərinə basanlara, artistlik edənlərə, əyri yolla özünə eyş-işrət quranlara niyə səcdə edirsiniz?!

Ey qafillər, yığışdırın bu köləliyi! O qurumların heç biri heç kəsin dədəsinin deyil! Pis

mühihi özünüz yaradırsınız, sonra giley edirsiniz. Mirzə Cəlilin qəhərmanlarını siz diri tutursunuz, məmmədhesən əmilər, novruzəlliləri XXI əsrdə də siz ölməyə qoymursunuz. Ona görə də, hər cür bədbəxtliyə layiqsiniz...

O qurumlar Azərbaycan dövlətinindir, anlayırsınız? Dövləti qoyub şəxslərə, şəbəkələrə xidmət etdikcə xilasınız olmayacaq və ömür boyu yüksələ-yüksələ alçalacaq, insan kimi yaşamağın zövqünü dada bilməyəcəksiniz.

PS. Diplomlar heç vaxt cahili alim etməyib, etməyəcək də. O diplomlarla sələflərin kimi alverə qoşulmaq ehtimalı yüksəkdir. Sən de, görüm, bəs elmi mühitin saflaşdırılması, haqq, ədalət, dürüstlük naminə nəse edəcəksənmi?!

Professor İdris Abbasov

2024-2025-ci tədris ilində xaricdə təhsil üzrə proqramların siyahısı açıqlanıb

Növbəti tədris ilində "2022-2026-cı illərdə gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair Dövlət Proqramı" çərçivəsində dünyanın nüfuzlu universitetlərinin bakalavriat və magistratura səviyyələri üzrə maliyyələşdiriləcək təhsil proqramlarının siyahısı müəyyən edilib.

Bu barədə Elm və Təhsil Nazirliyindən bildirilib.

Qeyd olunub ki, 2024-2025-ci tədris ilində siyahıda 15 prioritet ixtisas sahəsi üzrə dünyanın 28 ölkəsinin 179 nüfuzlu ali təhsil müəssisəsin-

də tədris olunan 631 bakalavriat və 3362 magistratura olmaqla ümumilikdə 3993 təhsil proqramı yer alır.

Namizədlər eyni zamanda müvafiq reyting cədvəllərində ilk onluqda yer almış ali təhsil müəssisələri tərəfindən təqdim olunan digər ixtisas sahələri üzrə bakalavriat və ya magistratura proqramlarından əldə etdikləri qəbul məktubları əsasında müsabiqədə iştirak edə biləcəklər.

Bu il ilk dəfə mədəniyyət və incəsənət sahəsi üzrə nüfuzlu ali təhsil müəssisələri tərəfindən təqdim olunan ba-

kalavriat və magistratura proqramları üzrə namizədlərin

müraciətləri qəbul ediləcək. Məlumat üçün qeyd edək

ki, 2023-2024-cü tədris ilində "2022-2026 Dövlət Proqramı" çərçivəsində ümumilikdə dünyanın 17 ölkəsinin nüfuzlu ali təhsil müəssisələri üzrə 381 nəfər Azərbaycan Respublikası vətəndaşı təhsil almaq hüququ qazanıb. Proqram iştirakçılarından 49 nəfəri cari il üzrə dünyanın 10 ən yaxşı universitetinə qəbul olunub.

Müvafiq siyahı ilə keçiddən tanış olmaq mümkündür. Əlavə suallarla bağlı dp22-26@edu.gov.az ünvanına müraciət etmək mümkündür.

Rusiya Federasiyasının Tataristan Respublikasının təhsil və elm naziri İlsur Xadiullinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Bakıda səfərdədir.

Elm və Təhsil Nazirliyindən verilən xəbərə görə, səfər çərçivəsində qonaqlar Fəxri xiyabana gələrək Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xatirəsini yad edib, məzarı önünə əklil və gül dəstələri qoyublar. Görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da məzarı ziyarət olunub, Şəhidlər xiyabanında Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə şəhid olanların xatirəsi anılıb.

Daha sonra elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev Tataristanın təhsil və elm naziri İlsur Xadiullin ilə görüşüb. Görüş zamanı Emin Əmrullayev ölkəmizdə təhsil sahəsi-

Tataristanın təhsil naziri Bakıda səfərdədir

nin inkişafı istiqamətində görülən işlər haqqında qonaqlara məlumat verib. Tərəflər

əlaqələrin cari vəziyyət və perspektivlərini müzakirə ediblər, xüsusilə peşə təhsili

və müəllimlərin ixtisasartımına dəstək istiqamətləri üzrə əməkdaşlıq üçün geniş imkanların mövcudluğunu vurğulayıblar.

Səfər çərçivəsində qonaqlar STEAM İnnovasiya Mərkəzini ziyarət ediblər. Nümayəndə heyətinə mərkəzdə yaradılan şərait barədə məlumat verilib. Bildirilib ki, mərkəzdə aviasiya məkanı, klassik və uşaqlar üçün Nyuton, oyun, konstruksiya, "Heureka Classics" otaqları, robotların hazırlanması laboratoriyası, "3 D hologram", VR zonaları mövcuddur.

Nümayəndə heyəti, həmçinin Bakı Dövlət Universitetini

(BDU) ziyarət edib və rektor Elçin Babayevlə görüşüb. Görüş zamanı BDU-nun Tataristan Respublikasının ali təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlıq əlaqələri müzakirə olunub. Nazir İlsur Xadiullin Kazan Federal Universitetində təhsil almış və hazırda BDU-da çalışan professor-müəllim heyəti ilə də görüşüb.

Qonaqlar Bakı Avropa liseyini ziyarət edib və müəssisədə yaradılan şərait, habelə tədris prosesi ilə tanış olublar.

Nümayəndə heyəti ilə, həmçinin, Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyində görüş keçirilib. Görüşdə peşə təhsili sahəsində təcrübə və müəllim mübadiləsi, "Qardaşlaşmış məktəblər" layihəsinin icrası ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Qonaqlar Sənaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzini də ziyarət ediblər.

Milli Məclisin üzvü, iqtisadçı Əli Məsimli "AzPolitika.info"-ya müsahibəsində ölkədəki mövcud sosial-iqtisadi vəziyyət, problemlər və onların yaranma səbəbləri, çıxış yolları, habelə 2024-cü il büdcəsindən gözlənilərlə bağlı sualları cavablandırıb.

Müsahibəni təqdim edirik:

- Əli müəllim, əvvəlcə başa çatmaqda olan bu ilin sosial-iqtisadi yekunlarını dəyərləndirməyinizi xahiş edirik. Rəsmi məlumatda iqtisadi artımın proqnozundan aşağı, orta məşin işə gözlənilməyindən daha az olduğu qeyd edilir. Sözcə səbəb nədir?

- Azərbaycan üçün 2023-ci il daha çox antiterror əməliyyatı həyata keçirib, suverenliyimizin tam təmin edildiyi, müqəddəs Azərbaycan Bayrağının ölkəmizin işğaldan azad edilmiş bütün ərazilərində dalğalandığı şərəfli bir tarixin yazılması ili kimi yadda qaldı. İşğal altına düşmüş torpaqların geri alınması dünya tarixində çox nadir hadisə, MDB məkanında isə ilkdir. Azərbaycanın bu möhtəşəm qələbəsi sözlə ifadəsi çox çətin olan milli qürurun və milli iradənin tənəsidir.

Ümumiyyətlə götürdükdə, bu il iqtisadiyyatda da bir sıra müsbət yüklü məqamlar özünü göstərib. Cari ilin 10 ayının statistikasına görə, qeyri-neft - qaz Ümumi Daxili Məhsulu (ÜDM) 3,1%, qeyri-neft-qaz sənayesi 15% artıb. Kənd təsərrüfatında artım 3% olub. Sərmayə qoyuluşları 17 faiz, kredit qoyuluşları 16,8 faiz artıb. 2023-cü ilin yanvar-oktyabr aylarında büdcə xərcləri 2022-ci ilin yanvar-oktyabr aylarına nisbətən 15 faizə yaxın artıb.

- Bunlar müsbət məqamlardır, bəs mənfəi tendensiyalar nədən ibarətdir?

- Azərbaycan hökuməti bu il əvvəlcə inflyasiyanın 6,9 faiz, sonra 10,4 faiz olacağını proqnozlaşdırmışdı. Son aylar bu proqnoz da dəyişdirildi və bu ilin sonuna 9,5 faiz inflyasiya olacağı proqnozlaşdırılıb. 2023-cü ilin yanvar-oktyabr aylarında Azərbaycanda istehlak qiymətləri indeksi 2022-ci ilin 10 ayı ilə müqayisədə 10,2 faiz təşkil edib. Yəni inflyasiya 10,2 faiz olub.

Amma bu, inflyasiyanın 500-dən artıq mal və məhsul, xidmət və sair əsasında hesablanmış səviyyəsinin rəsmi rəqəmidir. Reallıqda ölkəmizdə inflyasiya daha yüksəkdir. Xüsusən də əhalinin çox işlətdiyi mal və məhsulların qiymətlərində daha çox artım var. Sadəcə, inflyasiyanın templəri bir qədər aşağı düşüb. Bu ilin 10 ayının nəticələrinə görə, Azərbaycan iqtisadiyyatı ikirəqəmli inflyasiya şəraitində sürətli artım trayektoriyasından yavaşımış artım trayektoriyasına keçib. Bu tendensiya, eləcə də ikirəqəmli inflyasiya ölkəmizin potensial imkanlarına uyğun nəticələr deyil. İqtisadi artım templerinin minimuma enməsi əhalinin güzəranının yaxşılaşdırılmasının iqtisadi bazasını məhdudlaşdırır. Inflyasiyanın ikirəqəmli olması isə birbaşa əhalinin güzəranına, xüsusən də aztəminatlı təbəqəyə çox ciddi şəkildə mənfəi təsir göstərir.

Ona görə də sürətlənmiş iqtisadi artım trayektoriyasına keçidi təmin edən, eləcə də ikirəqəmli inflyasiyadan iqtisadi artımın sürətlənməsinə təkən verən birrəqəmli inflyasiya şəraitinə keçmək üçün zəruri olan islahat xarakterli tədbirlər kompleksini hazırlanıb, həyata keçirilməlidir.

- Bu il manatın alıcılıq qabi-

liyətini daha da azalması müşahidə olunur, bunun müqabilində maaş və pensiyalarda, müavinətlərdə artımlar inflyasiyanı qarşılaya bilmir. Qiymət artımları aşağı templə də olsa davam edir. Bu tendensiya ölkədə sosial-iqtisadi mənzərəni necə şəkilləndirir?

- Rəsmi statistikaya görə, 2023-cü ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində 2022-ci ilin eyni dövrünə nisbətən Azərbaycanda orta aylıq əmək haqqı 11,2% artaraq 919,8 manat təşkil edib və onun bu ilin sonuna 930 manata çatdırılması nəzərdə tutulur. Orta aylıq pensiya 435, yaşa görə orta aylıq pensiya 466, əlilliyə görə orta aylıq pensiya 366, ailə başçısını itirməyə görə orta aylıq pensiya isə 408 manat təşkil edir.

- Amma pensiya və müavinət alanların çoxu bu məbləğləri ala bilmir...

- Əlbəttə, bunlar orta əmək haqqı və orta pensiya göstəriciləridir və real vəziyyəti yetərincə əks etdirmir. İşləyənlərin xeyli hissəsinin maaşı, pensiyaçıların da xeyli hissəsinin aldığı pensiya həmin orta pensiya göstəricisindən aşağıdır. Ona görə də real və-

liyən aradan qaldırılması istiqamətində göstərdiyi səylərin miqyası hələ ki, kiçikdir. Son illər özünüməşğulluq proqramının dairəsi xeyli genişləndi. Özünüməşğulluğun nəticəliliyi baxımından müsbət məqamlarla yanaşı, mənfəi məqamlar da var ki, bu da onun davamlılıq müddətinə mənfəi təsir göstərir. Yaxşı olar ki, bu məsələyə kompleks və koordinasiya olunmuş şəkildə yanaşılınsın. Bu sahədə yaxşı nəticələrə nail olub, perspektivli işlər qura bilənlərə mal-qara, avadanlıq və sair aktivlərlə yanaşı, həm də aşağı faizlərlə və əlverişli şərtlərlə kreditlər də verilsin ki, özünüməşğulluğun nəticəliliyi artsın, onların xeyli hissəsi bir neçə ilə öz təsərrüfatını genişləndirə, ayaqda qala bilsinlər.

- Xüsusən rayonlarda işsizliklə bağlı vəziyyət kifayət qədər gərgindir...

- Rayonlarda yüksək gəlirli və perspektivli iş yerlərinin açılması surətdə genişləndirmək üçün təsirli tədbirlər görmək lazımdır. Regionlara sərmayenin cəlb edilməsinin mexanizmini təkmilləşdirmək, miqyaslarını genişləndirmək, ondan istifadənin səmərəliliyini artır-

maq lazımdır. Hər il iqtisadiyyata yönəldilən 18 milyard manatlıq sərmayenin cəmi 10 faizinin, yəni heç olmasa, 1,8 milyard manatının əlverişli şərtlərlə, şəffaflıq və hesablılıq şəraitində regionlarda rəqabətə davamlı, perspektivli iş yerlərinin açılmasına yönəltmək lazımdır. Eyni sözləri kreditlər bərdə də demək olar...

- Buna nə mane olur?

- İnhisarçılıq buna imkan vermir. Bu il inflyasiyanın rəsmi rəqəmləri bir qədər aşağı düşsə də, əhalinin çox işlətdiyi mal və məhsulların qiymətlərində bahalaşma daha yüksək tempdə davam edir və

məlumata görə, ölkə iqtisadiyyatında maddə çalışan işçilərin sayı 1719,8 min nəfər olub, onlardan 890,9 min nəfəri isə qeyri-dövlət sektorunda fəaliyyət göstərib. Qeyd etdiyimiz kimi, 2023-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında ölkə iqtisadiyyatında maddə çalışan işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 11,2 faiz artaraq 919,8 manat olub. İqtisadiyyatın mədəncixarma sənayesi, maliyyə və sığorta fəaliyyəti, peşə, elmi və texniki fəaliyyət, eləcə də informasiya və ra-

"İNHİSARÇILIQ BUNA İMKAN VERMİR..."

"Minimum əməkhaqqı və pensiyalar minimum ehtiyacları qarşılaya bilmir"

ziyyəti orta əmək haqqı yox, müddə çalışanların yarıya qədərindən orta əmək haqqının 50 faizinə yaxın olan median əmək haqqı məbləği daha aydın göstərir. Eyni sözləri orta pensiyadan aşağı olan median pensiya göstəricisi haqqında da demək olar. Regionda yaşayanların xeyli hissəsinin əmək haqqı median əmək haqqına yaxın - 450-500 manat, bir hissəsinin maaşları isə ondan da aşağıdır. İki il əvvəl median əmək haqqının məbləği 405 manat idi, sonra 460 manat oldu. Son vaxtlar median əmək haqqının və median pensiyanın məbləğində bir qədər də artım olub. Ölkə üzrə özəl sektorda çalışanların orta aylıq əmək haqqı dövlət sektorundakından yüksəkdir. Regionlarda isə əksinə, özəl sektorda çalışanların orta aylıq əmək haqqı dövlət sektorundakından aşağıdır.

- Çıxışlarımızda tez-tez işsizlik məsələsini də qaldırırıq. Bu sahədə vəziyyət necədir, nə deyə bilərsiniz?

- Bəli, işsizlik məsələsini ona görə tez-tez qaldırırıq ki, sosial problemlərin çoxu işsizlikdən və əhalinin xeyli hissəsinin gəlir səviyyəsinin aşağı olmasından - iqtisadi işsizlikdən qaynaqlanıb. İnsanlar işsizlikdən çox əziyyət çəkirlər. Əhalinin güzəranını yaxşılaşdırmaqdan ötrü ilk növbədə məşğulluğu artırmaq lazımdır. Hökumət işsizliyin aradan qaldırılması üçün müəyyən işlər görür və çalışır ki, gördüyü işlərin dairəsi ildən-ildən genişlənsin.

- Bu tədbirləri yetərli saymaq olarmı?

- Ölkəmizdəki işsizliyin real vəziyyəti fonunda hökumətin işsiz-

bir sıra məhsullar üzrə 20 faizənə artırıb. Dünya bazarında qiymət artımının səngiydiyi bir şəraitdə bu, xeyli dərəcədə inhisarçılığa qarşı mübarizənin səmərəliliyi dərəcəsi olacaq. İnhisarçılıqdan törəyən qiymət manipulyasiyalarının hər faizinə görə əhali ilə 500 milyon manatdan çox ziyan çəkir, bu yolla ailə büdcələrinə milyard manatlarla ziyan dəyir. Təsirli tədbirlər görülməyə, gələn ilin büdcəsində nəzərdə tutulan sosial xərclərin toplam artımının süni bahalaşmanın "yemine" çevrilməsi üçün qiymətləri cəmi 2 faiz, əməyin ödənişi üçün nəzərdə tutulan 510 milyon manatlıq əlavə xərclərin sifirəndirilməsi üçün qiymətləri cəmi 1 faiz artırmaq kifayət edəcək. Halbuki, bu cür qiymət manipulyasiyaları olmasa, əhali həmin əlavə vəsaiti başqa problemlərinin həllinə yönəldə bilər. Ona görə də son vaxtlar global iqtisadiyyatda başlanan qiymət artımının səngiməsi prosesinin Azərbaycanda da baş verməsinə nail olmaqdan ötrü məlum antiinflyasiya tədbirləri ilə yanaşı, həm də inhisarçılığa və ondan törəyən qiymət manipulyasiyalarına qarşı daha təsirli və nəticəli tədbirlər görülməsini vacib hesab edirik. Operativ tədbirlər görülməlidir ki, ərzaq inflyasiyasının davam etməsinin aztəminatlı, aşağı gəlirli əhalinin güzəranına mənfəi təsirini azaltmaq mümkün olsun.

- Gələn il pensiyaçıları, aztəminatlı ailələri, maddə çalışanları nələrlə gözləyir, büdcədə onlar üçün artımlar hansı fəzillərlə ölkədə bilər?

- Rəsmi statistikada göstərilir ki, 2023-cü il oktyabrın 1-nə olan

bitə sahələrində orta aylıq nominal əməkhaqqı daha yüksək olub. Bu ilin sonuna orta aylıq əmək haqqının 930 manat təşkil edəcəyi proqnozlaşdırılır ki, bu da 2024-cü ildə pensiyaların orta hesabla 11% artırılmasını təmin etməyə imkan yaradacaq. Gələn il isə orta əmək haqqının 980 manata çatacağı proqnozlaşdırılır. 2024-cü ildə Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun (DSMF) vəsaitlərinin 651,9 milyon manat və ya 10,4% artırılaraq 6 milyard 919,9 milyon manata çatdırılacağı proqnozlaşdırılır ki, bu da dövlət büdcəsi xərclərinin təxminən 20 faizinə yaxın bir məbləğdir. Bu əsasda əmək pensiyalarının orta aylıq məbləğinin 2024-cü ildə 483 manat olacağı proqnozlaşdırılır. Növbəti ildə yaşa görə pensiyaların orta aylıq məbləğinin cari ilin sonuna gözlənilən 367 manatdan 43 manat artaraq 410 manata, ailə başçısını itirməyə görə pensiyaların orta aylıq məbləğinin isə cari ilin sonuna gözlənilən 407 manatdan 47 manat artaraq 454 manata yüksəlməsi proqnozlaşdırılır.

Göründüyü kimi, sosial proseslərin tənzimlənməsi məqsədilə hökumətin həyata keçirdiyi tədbirlər gələn il də davam etdiriləcək. Bununla belə ölkəmizdə məşğulluğu, əhalinin əmək haqqı, pensiya və digər ödənişlərinin potensial imkanlarımızı uyğun səviyyəyə çatdırmaqdan ötrü islahatları genişləndirmək və dərinləşdirməklə hələ çox iş görülməlidir.

Elçin Rüstəmli

**“HƏRBÇİLƏR
YORULUBLAR...”****Məşhur generaldan
Ukrayna müharibəsinə
dair bədbin proqnoz**

Rusiyanın Ukraynaya qarşı işğalı davam etdikcə, həm Ukraynanın özündə, həm də onun tərəfdaşları arasında yorğunluq və pessimist proqnozlar artır. Xüsusilə də Ukrayna əks-hücumunun gözlənilən effekti verməməsi neqativ əhval-ruhiyyəni xeyli gücləndirib.

NATO Hərbi Komitəsinin sabiq sədri, Çexiya ordusunun sabiq Baş Qərargah rəisi, general və Çexiyanın hazırkı Prezidenti Peter Pavel Ukrayna müharibəsindəki real vəziyyəti dəyərləndirib.

“BBC”-nin verdiyi məlumata görə, Çexiya ordusu komandanlığının iclasında çıxış edən Prezident Qərbin səhvlərinə və bunun Ukrayna üçün yaratdığı çətinliklərə diqqət yetirib: *“Ukraynanın əks-hücum əməliyyatı ukraynalıların öz-lərinin gözlədiyi kimi inkişaf etmir. Qərbin dəstəyi kifayət qədər kütləvi və operativ deyildi. Hazırkı üçün sərflənən vaxt Rusiyanın Ukraynanın əks-hücumuna yaxşı hazırlaşmasına imkan verdi. Ukraynaya silah tədarükü ləngiyir və Ukrayna hərbiçiləri məlum səbəblərə görə nəinki yorğunluq hiss edirlər, hətta Qərbin dəstəyinin səviyyəsindən getdikcə məyus olurlar”.*

Pavel qeyd edib ki, hazırda mövcud olan durum Ukraynanın ağır qış öncəsi vəziyyətinin heç də ürəkəçən olmadığını göstərir: *“Bu durum qarşıdakı çətin qışdan necə sağ çıxmaq üzərində düşüncənə Ukraynanın bütün bu müddət ərzində təlim alan, hərbi istehsal artıran və hazırda Qərbin Ukraynanı təmin etdiyi qədər, hətta ondan daha çox texnika və sursatla öz ordusunu təmin edə bilən düşmən üzərində üstünlük əldə etməsi üçün heç də ən yaxşı başlanğıc nöqtəsi deyil”.*

Pavelin sözlərinə görə, Ukraynanın enerji infrastrukturunun ən azı üçdə biri məhv edilib və bu infrastruktur qışa qədər bərpa etmək mümkün olmayıb. General hesab edir ki, bu, həm əhali, həm də Ukrayna Silahlı Qüvvələri üçün əlavə problemlər yaradacaq.

Çexiya Prezidentinin sözlərinə görə, Ukraynada davam edən müharibə özündə böyük risklər daşıyır. Onun fikrincə, müharibədən yorğunluq təkə müharibədən təərəflərdə deyil, həm də onların hər ikisini ayrı-ayrılıqda dəstəkləyən bütün digər ölkələrdə özünü büruzə verir: *“Bütün bunlar münafiqəni razılaşma ilə bitirmək üçün Ukraynaya təzyiğin artmasına səbəb olacaq. Bu razılaşma isə əgər baş tutarsa, təbii ki, döyüş meydanında real vəziyyətə əsaslanacaq”.*

Bununla da kifayət qədər mötəbər hərbi və siyasətçi kimi tanınan Pavel Qərbin qətiyyətsizliyinin və dəstəyinin lazımı səviyyədə olmamasının Ukraynanı əlverişsiz atəşkəs razılaşmasına sövq edə biləcəyinin siqnalını verir.

Onu da xatırladaq ki, Peter Pavel Ukrayna əks-hücumundan əvvəl bunun Ukrayna üçün yeganə və son şans olduğunu demişdi. O, qeyd etmişdi ki, Qərbin Kiyevə ikinci belə bir şans verəcəyi böyük sual altındadır.

C.Məmmədov

“Sülh müqaviləsi imzalandıqdan sonra hər iki tərəf beş ildən sonra baş verəcək növbəti müharibəyə intensiv surətdə hazırlaşmağa başlayırlar”

Ukrayna-Rusiya müharibəsinin hansı yöndə davam edəcəyi bütün dünyanın və o cümlədən beynəlxalq siyasi icmalçıların diqqət mərkəzindədir. Bu müharibə dünyada cərəyan edən hadisələrin dəyişiklik dinamikasına uyğun olaraq analiz edilir və belə hesab olunur ki, Ukraynanın müharibədəki qələbəsi və ya uğursuzluğu Qərbin göstərəcəyi yardımlara bağlıdır. Bundan çıxış edilərək, müharibənin gedişi ilə əlaqədar müxtəlif ssenarilər irəli sürülür.

Ukraynanın “Unian.net” internet portalı “İllərlə sürəcək müharibə - Ukraynanın gələcəyi üçün üç ssenari” başlıqlı məqaləsində müharibənin mümkün ssenariləri təhlil edilir.

dər azaldacaqlar. Hətta əgər siyasi dəstək indiki səviyyədə qalsa da, dünyada artacaq münaqişə ocaqları Ukraynaya olan diqqətləri yayındıracaq və Qərbin silah tədarükü xeyli azalmağa başlayacaq. Heç kim Amerika və Avropa iqtisadiyyatlarını hərbi rəlsin üzərinə qoymayacaq (İstənilən halda

ya qalib kimi, ya da sülhməramlı kimi görünməlidir), amma danışıqları 2025-ci ilin yazında ABŞ-nin yeni prezidenti də istəyə bilər.

Sülh müqaviləsi imzalandıqdan sonra hər iki tərəf (Ukrayna Qərbin, Rusiya Çinin köməyi ilə) beş ildən sonra baş verəcək (minimum 3 il, maksimi

olunur. Həmçinin, daha münasib vaxta kimi şərqi işğal olunmuş hissədəki vəziyyət dondurulur və ukraynalıların irəli sürdüyü şərtlərlə yeni danışıqlar formatı meydana gəlir. Sülh sazişi imzalandıqdan sonra Ukrayna NATO-ya daxil olur və iqtisadiyyatın modernləşdirilməsi və dirçəldilməsi üçün xeyli pul alır.

Qalib gəlmiş Ukrayna dünyanın diqqətini müxtəlif aspektlərdən özünə cəlb edir. İqtisadi inkişaf baxımından vəziyyətin təhlükəsiz hala gəlməsi və dənizlərin blokadasının qaldırılması ixrac üçün əlverişli şərait yaradır. Zelenski müharibədə qalib gəldiyindən demokratik seçkiləri asanlıqla qazanır.

Rusiyanın tarixində həmişə hərbi məğlubiyyətlərdən sonra baş verdiyi kimi, siyasi dəyişikliklərə aparan bütün faktorların hamısı bir yere yığılmağa başlayır. Bu dəyişikliklər(fede-

UKRAYNANIN GƏLƏCƏYİ İLƏ BAĞLI ÜÇ SSENARİ AÇIQLANDI

“Bayden 2024-cü ilin yazında danışıqlar təklif edə bilər”

Həmin məqaləni təqdim edirik: *“Gələcək hadisələrin mümkün ssenariləri heç olmasa ümumi mənada başa düşülməlidir. Yəqin ki, aşağıda sadalanacaq fikirlərin heç biri bəyənilməyəcək, amma bunu kimşə deməlidir. Beləliklə, hazırda hadisələrin inkişaf ssenariləri aşağıdakı kimi görünür.*

Biz hazırda nə bilirək?

1) *Davam edən mövqe döyüşləri təmas xəttində əhəmiyyətli dəyişikliklərə gətirib çıxarmır. Hərbi analitiklərin dəyərləndirmələrinə görə, hər bir tərəfin müdafiədəki imkanları digər tərəfin hücum imkanlarını üstələyir.*

2) *Hazırda Qərb Rusiyanın məğlubiyyət ssenarisini özünə üçün məqbul saymur və Ukraynaya edilən silah tədarükünün keyfiyyət və kəmiyyət xüsusiyyəti də buna müvafiqdir.*

3) *Putin taqətdən salma strategiyasını seçib və bu baxımdan avtoritar Rusiyanın şansı demokratik müttəfiqlərindən asılı olan Ukraynadan daha böyükdür. Həmin müttəfiqlər isə seçiklərdən sonra öz mövqelərini dəyişməyə bilər.*

Beləliklə, Ukrayna üçün üç əsas ssenari bunlardır:

1. Taqətdən salma müharibəsinin davam etdirilməsi; Bu, ən pis ssenaridir və hələ ki, hər şey bu istiqamətdə gedir. Qərb ölkələri Ukraynaya verilən dəstəyi onun müharibəni davam etdirə bilməyəcəyi və Rusiyanın sülh şərtlərini qəbul etməyə məcbur olacağı səviyyəyə qe-

Ukrayna özünü müasir silahlarla təchiz etmək imkanına malik deyil, amma bu istiqamətdə bütün lazımı addımlar atılmalıdır).

Bu ssenari faktiki olaraq Ukraynanın məğlubiyyəti anlamına gəlir və iqtisadiyyatın dirçəldilməsinə heç bir şansı yeri qoymur. Öz növbəsində bu, Rusiyanın da məğlubiyyətidir, lakin onlara müharibənin hər iki tərəf üçün məğlubiyyətlə bitməsi sərfləndir.

Ukraynanın daxili siyasətində də problemlər mövcuddur, çünki bitmək bilməyən müharibə vəziyyətində seçiklər keçirilməsi mümkün deyildir. Əgər seçki keçirilərsə, bu, hakimiyyətin ən pis şəkildə qorunub saxlanmasına yol açar. Belə olan təqdirdə Qərb Ukraynaya qeyri-demokratik ölkə kimi yanaşar, hətta ondan imtina edə və ya müharibə zamanı baş verə biləcək kütləvi etirazların neqativ nəticələri xeyli artar.

2. Müharibənin dondurulması; Bu ssenariyə əsasən Ukrayna təxminən indiki səviyyədə dəstəklənəcək ki, müharibədən təərəflərdən heç kim məğlub olmasın. Qərb müttəfiqləri uğur qazanmağın mümkün olmadığını dilə gətirməklə və Ukraynanı münaqişənin dondurulması ilə əlaqədar danışıqlara sövq etməklə yanaşı, Putinə də güclü təzyiç göstərirlər. Ola bilsin ki, 2024-cü ilin yazında və ya yayında Bayden danışıqların təşəbbüskarı kimi çıxış edəcək (o, seçkilərdə

mum 7 il) növbəti müharibəyə intensiv surətdə hazırlaşmağa başlayırlar. Bağlanmış sülh sazişi hərbi vəziyyətin götürülməsinə gətirib çıxardığı üçün keçirilən demokratik seçkilərdə hərtərəfli modernləşdirmə kursunu təmsil edən yeni simalar qələbə qazanırlar. Zelenski müharibədəki məğlubiyyətlə assosiasiya edildiyi üçün siyasi səhnəni tərk edir (sülh dövründə demokratik seçki keçirməkdən imtina edilməsi onu daha pis vəziyyətdə qoya bilər).

Yeni müharibəyə hazırlıq zamanı Rusiyanın 2022-ci ilin səhvlərini öyrənmək imkanı varsa, Ukraynanın da öz ordusunu əhəmiyyətli dərəcədə modernləşdirmək imkanı var.

Bu ssenarinin ən yaxşı variantında Ukrayna o dərəcədə yaxşı modernləşir ki, Rusiya ona hücum etməkdən qorxur. Ən pis ssenaridə isə Ukrayna müharibəyə çox zəif hazırlaşacaq, ikinci işğalda tam məğlubiyyətlə üzləşəcək və hər şey rəyönümlü rejimin qurulması ilə nəticələnəcək (Birinci və İkinci Çeçen Müharibəsinə baxmaq lazımdır).

3. Qələbə ssenarisini; Bu ssenariyə görə Ukrayna öz müttəfiqlərini Rusiyanın məğlubiyyəti uğradılmasının mümkün olduğunu inandırma bilər. Belə olan halda yardımlar kəskin artır və nəticədə uğurlu yaz-yay əks-hücum əməliyyatı keçirilməsinə, cənubun və Krimin azad edilməsinə, cəbhə xəttinin xeyli daralmasına nail

rallaşmanın yumşaq formatda pozulması və ya müstəmləkəçilikdən qopma hallarının sərta zahürü şəklində baş verir) səbəbindən Rusiyanın növbəti təcavüzü mümkün deyildir. Lakin qələbə ssenarisini daha az ehtimal olunur... Eyni zamanda bu ssenari hakim siyasi komandanın yaşamasını təmin edən yeganə haldır və həm də yaxşı haldır ki, cəmiyyətin və siyasi elitanın maraqları bu məsələdə üst-üstə düşür.

Sonda iki yekun qeyd:

Birincisi, həmişə “qara qu quşları” və ya “boz kərgədanlar” peyda ola bilər. Məsələn, Putin ölə bilər. Bu məlumatın mümkün gizlədilməsi müddəti isə varisin müəyyənləşdirilməsi və hakimiyyətin möhkəmləndirilməsi üçün tələb olunan vaxtdan xeyli qısadır. Amma bu cür hadisələrə ümid bəsləmək mənasızdır.

İkincisi, Tramp eksentrik və tamamilə gözlənilməz xarakterli şəxsdir. Bu baxımdan onun hansısa faktorlara görə birdən-birə Ukraynanı maksimum səviyyədə dəstəkləyəcəyi şansı sıfır deyil. Lakin buna da ümid etmək mənasızdır.

Onu qeyd etmək gərkdir ki, ən yaxşı ssenarilərin baş tutması mümkündür. Lakin onlara sadəcə inanmaq kifayət etmir, onları həyata keçirmək də lazımdır”.

V. Nəsiyov

Dövlət Departamentinin Avropa və Avrasiya üzrə yüksək vəzifəli rəsmisi noyabrın 15-də amerikalı qanunvericiləri əmin edib ki, ABŞ Bakı ilə Yerevan arasında sülh sazişi bağlanmayana qədər Azərbaycanla "adi iş" aparmayacaq.

"TURAN"-ın Vaşinqton müxbirinin verdiyi məlumata görə, səfir Ceyms O'Brayen bunu Konqresin Xarici Əlaqələr Komitəsində Dağlıq Qarabağın gələcəyi ilə bağlı keçirilən dinləmələrdə deyib.

O, daha sonra konkret addımlar barədə məlumat verib, birincisi, Dövlət Departamenti 907 sayılı düzəlişi dondurmayacaq, bu isə Azərbaycana yardım göstərməyi mümkünsüz edir. Bundan əlavə, ABŞ tranzit dəhlizinin tikintisini sülh sazişi bağlandıqdan və Ermənistanın razılığından sonra mümkün hesab edir.

O'Brayen həmçinin bildirib ki, Vaşinqton hər yüksək səviyyəli təmasda Ermənistanla qarşı güc tətbiqinin tamamilə qəbul edilməz olduğunu "dəfələrlə" açıq şəkildə bəyan edib.

"Bakıdakı hakimiyyət bizi əmin etdi ki, onların belə bir niyyəti yoxdur və biz qoşunların hərəkətini və onların başqa planlarının ola biləcəyinə dair hər hansı əlaməti çox diqqətlə izləyirik", o əlavə edib.

Sentyabr müharibəsi haqqında danışan O'Brayen bildirib ki, Dövlət Departamenti katib Blinkenin göstərişi ilə təkə o günlərdə deyil, ondan əvvəlki aylarda baş verənlərin hərtərəfli və şəffaf hesabatını hazırlayır.

Vaşinqton Ermənistanla dəstək üzərində işləyir. "Biz Ermənistanla dəstək vermək üçün Avropa İttifaqı ilə sıx əməkdaşlıq edirik.

Sülh danışıqlarına gəldikdə, O'Brayen bildirib ki, qarşıdakı bir neçə həftə tələflərin yaxşı niyyətdən hərəkətə keçmək istəyini yoxlamaq üçün kritik olacaq.

O'Brayen qanunvericilərin sualını cavablandırarkən bir daha bəyan edib ki, 19 sentyabr hadisələrindən (Azərbaycanın Qarabağda həyata keçirdiyi lokal hərbi əməliyyatlar) sonra sülh danışıqlarında irəliləyiş əldə olunmayana qədər Azərbaycanla münasibətlər əvvəlki kimi olmayacaq.

"Buna görə də biz bir sıra yüksək səviyyəli səfərləri ləğv etdik, (Bakının) hərəkətlərini pislədik və 907-ci düzəlişi bərpa etdik", - O'Brayen bildirib.

Nə baş verir? ABŞ Azərbaycanla münasibətləri korlamağa çalışır?

Siyasi şərhçi Ərəstun Oruculu mövzu ilə bağlı ASTNA-nın suallarını cavablandırıb.

Sual: Ərəstun bəy, səfir Ceyms O'Brayen Konqresin Xarici Əlaqələr Komitəsində Dağlıq Qarabağın gələcəyi ilə bağlı keçirilən dinləmələrdə deyib ki, sentyabrda baş verənlərdən sonra biz bir sıra yüksək səviyyəli səfərləri ləğv etdik, Bakının hərəkətlərini pislədik və 907-ci düzəlişi bərpa etdik. Bu nə deməkdir? ABŞ niyə belə bir mövqə sərgiləyir?

Cavab: İkitərəfli münasibətlərin bu həddə çatması gözlənilən idi və özəlliklə də Azərbaycanın keçirdiyi anti-terror əməliyyatı ərəfəsində və ondan sonra gələn mesajlardan görünürdü ki, Qərb ölkələrində bu əməliyyata görə ciddi narahatlıq yaranıb. Belə münasibətlər də anlaşılmalıdır, çünki Azərbaycanın öz torpaqlarına nəzarəti tam bərpa etməsi az qala bütün global oyunçuların planlarını pozmuş oldu. Məsələ burasındadır ki, az qala bütün konfliktlər böyük güclər üçün öz geosiyasi maraqlarının həyat keçirilməsi baxımından vacib alət kimi nəzərdən keçirilir. Azərbaycan-Ermənistan Qarabağ münaqişəsi də bu mənada istisna deyildi. Xüsusilə də geosiyasi proseslərin indiki həlledici mərhələsində bölgə ilə bağlı geosiyasi planlar həmin realıq üzərində qurulmuşdu. Amma Azərbaycanın öz ərazisində suverenliyini tam bərpa etməsi bö-

gədə böyük maraqları olanların həmin planlarını ciddi şəkildə pozmuş oldu. İndi Azərbaycana bütün tərəflərdən olan münasibət də bunun təzahüründəndir. Planlar pozulub və indi yeni planlar qurmaq lazımdır, amma problem təkə bu deyil. Problem həm də baş verənlərin nəticəsində yeni geosiyasi reallığın yaranmasıdır. Buna görə də Azərbaycana bütün tərəflərdən münasibət məzmunca eynidir, sadəcə onlar zahirən bir-birindən fərqlənir: Rusiya hələlik daha "yumşaq" təsir yolunu seçibse, Qərb isə daha çox açıq təzyiq yolunu tutub. Təzyiqlərin başqa bir səbəbi də Azərbaycanın onların tərəfini tutmağa və həm də gələcək planlarını onlarla razılaşdırmağa vadar etməkdən ibarətdir. Konkret ABŞ və Avropa istiqamətindən gələn təzyiq cəhdlərinin bir səbəbi də Qərbin Azərbaycanı sanki Rusiyanın yanında görməsidir. Bunun da səbəbi Rusiyanın Azərbaycanın son zamanlar atdığı addımlara açıq müqavimət göstərməsidir. Rusiyanın bunu bilərəkdən etməsi və ya onun bundan artığına gücünün çatmaması isə belə görünür ki, maraqlı deyil.

Sual: ABŞ-ın bu mövqeyi qəbul edildirmi? ABŞ niyə Azərbaycanın süve-

min sazişin imzalanması həm iki dövlətin maraqları, həm regionda davamlı sülhün təmin olunması, həm də global təhlükəsizliyə təhdidlərin aradan qaldırılması naminə atılması vacib olan ən zəruri addımdır. Həmin səbəblərdən də istər Azərbaycan, istərsə də Ermənistan sazişə bağlı pozitiv mesajlar verməkdədir. Bu mövqə hətta son anti-terror əməliyyatından sonra da dəyişmədi. Digər tərəfdən isə həm Moskva, həm Brüssel, həm də Vaşinqton məsələyə müsbət yanaşma ifadə edir. O zaman sual olunur ki, nədən son vaxtlar biz beynəlxalq vasitəçilərin Azərbaycanla münasibətində dəyişikliklər görürük? Bunu onunla izah etmək olar ki, sülh danışıqlarının ilk günlərindən vasitəçilik məsələsində Brüssel-Moskva rəqabəti mövcud olub. Həmin rəqabətlə bağlı heç bu gün də nəse dəyişməyib. Yeganə dəyişən budur ki, Qarabağ yükündən xilas olmuş münaqişə tərəfləri vasitəçilərin xidmətinə əvvəlki qədər ehtiyac duymurlar. Bunu da onların, yeni Azərbaycan və Ermənistan rəhbərlərinin bəyanatlarından, atdıqları addımlarından görmək olar. Azərbaycan faktiki Avropa Birliyinin vasitəçiliyi ilə keçirilən danışıqlarda iştirakdan imtina etdi, Ermənistanın isə Rusiya ilə

qənaətə gəlmək olar ki, indi hər şey Azərbaycan və Ermənistan rəhbərlərinin siyasi radəsindən asılı olacaq. Başqa sözlə, ən azı çərçivə sazişi imzalanacaq, amma bu halda da təzyiqlər davam edəcək. Qaldı insan haqları, azadlıqlar və digər dəyərlərin qabardılması məsələsinə, indiki mərhələdə onlar artıq ümumbəşəri dəyərlərdən daha çox siyasi təzyiq alətinə bənzəyirlər. Bu gün azərbaycanlıları inandırmaq çətin olacaq ki, bundan sonra demokratik dəyərlər onilliklər boyu olduğu kimi bəllə və ya dollarla ölçülməyəcək. Əgər bu, ümumiyyətlə mümkün olacaqsa.

Sual: Açıq desək, ABŞ belə bir mövqə sərgiləməklə Azərbaycandan umacağı və ya gözləntisi nədir? Bu mövqenin altında hansı mətləblər gizlidir? Daha açıq, Azərbaycana bu təzyiqin arxasında hansı maraqlar gizlənilir?

Cavab: Bu gün Azərbaycandan istər ABŞ-ın, istərsə də digər regional və global siyasətin iştirakçılarının gözləntisi, umacağı onların geosiyasi maraqlarına uyğun mövqə ortaya qoymağıdır. Bu isə faktiki qeyri-mümkündür, çünki tərəflər o qədər çoxdur və onların maraqları o dərəcədə bir-birinə əksdir ki, yaranmış vəziyyətdən nəzəri baxımdan yeganə çıxış

"Azərbaycanın suverenliyini bərpa etməsi bütün global oyunçuların planlarını pozub"

renliyini bərpa etmək üçün öz ərazisində hərbi əməliyyat aparmasını belə qarşılasın ki? Bəlkə onlar reallığı bilmirdilər və ya bilmirlər? Ya da birtərəfli formada məlumatlandırılıblar?

Cavab: Xeyr, belə münasibət nə beynəlxalq hüquq, nə dövlətlərarası münasibətlər, nə də Azərbaycan dövlətinin maraqları baxımdan heç bir halda məqbul sayıla bilər. Xüsusilə də bu gün Qəzzada dağıdıcı müharibə aparən İsrail nümayiş etdirilən münasibətin fonunda bunu heç cür anlamaq və qəbul etmək olmur. ABŞ-da bizim bölgədəki və ölkəmizdəki reallıqları bilmədiklərini düşünürəm. Bilirdilər və bilirdilər də əlbəttə, özü də bütün incəliklərinə qədər. Məncə problem böyük güclərin bütün dünyadakı gəlmələrə öz maraqları çərçivəsində baxmaq və onları məhz belə görmək istəyindədir. Onu da görə bilməyəndə bu cür yanaşmalar üzə çıxır. Elə olmasaydı ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatasının iclasının açılışına Livandan Kilikiya erməni kilsəsinin katalikosu dəvət olunmazdı və ona ABŞ ali qanunverici orqanının tribunasından Azərbaycanın Qarabağda erməniləri "etnik təmizləməsi" haqqında danışmağa imkan yaratmazdı. Bu və digər atılan addımların hamısı Azərbaycana təzyiq siyasətinin ayrı-ayrı detallarıdır.

Sual: Dövlət Departamentinin Avropa və Avrasiya üzrə yüksək vəzifəli rəsmisi amerikalı qanunvericiləri əmin edib ki, ABŞ Bakı ilə Yerevan arasında sülh sazişi bağlanmayana qədər Azərbaycanla "adi iş" aparmayacaq. İllərdir Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyəti bunu deyirdi ki, ABŞ biznes və enerji maraqlarına görə Azərbaycanda demokratiya və insan haqlarının vəziyyətinə göz yumur. İndi Azərbaycanı bununla hədələyirlər?

Cavab: Əvvəlcə Azərbaycanla Ermənistan arasında bağlanmalı olan sülh sazişi ilə əlaqədar bunu deməliyəm ki, hə-

yolu tərəflərdən birini seçməkdir. Burda isə sual yaranır ki, belə olacağı halda əks tərəfin təhdidlərindən Azərbaycan qorunacaq mı? Açıq danışmaq, əlbəttə ki, yox, çünki onlar üçün masa üzərində olan Azərbaycanın, Ermənistanın deyil, özlərinin maraqlarıdır. Bakıda və elə İrəvanda da bu reallığı yaxşı anlayırlar, ona görə də bütün söylərini özlərini təhdidlərdən qorumağa yönəldiblər. Hər kəsin gözü önündə nəticə çıxarılmalı olan Suriya, Ukrayna və digər ölkələrin

nümunələri var. Əgər ABŞ Azərbaycandan Rusiyanın Yaxın Şərqə yolunu bağlamağı umursa, o zaman sual olunur ki, Azərbaycan bunu edəcəyi təqdirdə onun qazancı nə olacaq? Qazanc dedikdə də indiki mərhələdə söhbət heç olmazsa təhdidlərdən qoruna bilməkdən gedir. Burda da vədlər istənilən qədər ola bilər, amma realıq budur ki, hətta tək vəd deyil, istək də olsa, onu reallaşdırmaq imkanları məhduddur. Ona görə də Azərbaycan yeganə real müttəfiqi olan Türkiyə ilə sinxron hərəkət etməyə məcburdur. Həm də ona görə ki, sadəcə ayrı seçim yoxdur.

Sual: Mark Libbi ABŞ-nin Azərbaycandakı yeni səfiri təyin olunub. Keyli vaxt idi ki, bu post boş idi. Sizcə, Libbinin təyinatı ortanı sakitləşdirə biləcəkmi? Ümumiyyətlə Libbi kimdir? Ondan hansı gözləntilər var?

Cavab: Mark Libbi təcrübəli diplomatdır, amma vəziyyətin dəyişməsi səfirlərin və ya digər siyasətçilərin davranışından, mövqeyindən az asılı olur. Əsas dövlət səviyyəsində qərarların necə və hansı istiqamətlərdə qəbul edilməsidir. Bizim halda da belə olacaq. Başqa cür təsəvvür etmək çətinidir. İkitərəfli münasibətlər korlanacağı halda da onların nizama düşməsi xeyli zaman, enerji və səylər tələb edəcək. Hələlik isə hər şey münasibətlərdə yaranmış çətin harayadək gedə biləcəyindən asılı olacaq.

Noyabrın 20-si Ağdam Şəhəri Günüdür.

Azərbaycanda Ağdam Şəhəri Günü ilk dəfədir qeyd olunur. Prezident İlham Əliyevin bu il iyulun 31-də imzaladığı sərəncama əsasən, hər il noyabrın 20-də Ağdam Şəhəri Günü təntənəli şəkildə qeyd ediləcək.

Bu əlamətdar günün təsis olunması Ağdam şəhərinin Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğalından azad edilməsi tarixi ilə bağlıdır. Belə ki, bu gün - noyabrın 20-də şəhərin erməni işğalçılarından təmizlənməsindən 3 il ötür.

Azərbaycanın Vətən müharibəsində qazandığı parlaq qələbə nəticəsində Ağdam bir güllə atılmadan düşmən tapdağından azad olunub.

Belə ki, 2020-ci ilin sentyabrın 27-dən başlayaraq Azərbaycan Ordusu ölkəmizin əzeli torpaqlarının azadlığı uğrunda genişmiqyaslı əks-hücum əməliyyatlarına başlayıb. Hərbi əməliyyatlar zamanı uzun illər işğal altında olan torpaqlar Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən kəndbəkənd, qarışba qarış azad edilib. Azad olunan hər bir kənd isə növbəti yaşayış məntəqəsindən düşmənin qovulması üçün strateji mövqeyə çevrilib.

Azərbaycan Ordusunun hər gün qələbə qazanması işğalçı dövlətin həm ordusunda, həm də əhalisi arasında böyük qorxu yaradıb. Bununla da təşvişə düşən erməni hərbciləri döyüş meydanından və ya ordudan qaçmaqla cəmlərini qurtarmağa çalışıblar. Azərbaycanın işğal olunmuş torpaqlarının böyük hissəsi 44 günlük döyüşlər nəticəsində azadlığına qovuşub.

Ağdam düşmən tərəfindən bütünlüklə minalandıqından,

Ağdam Şəhəri Günü - rayonun azadlığa qovuşmasından 3 il ötür

Ermənistanın işğalçı qoşunlarının əsas hissəsi bu istiqamətdə cəmləşdiyindən və ən möhkəm istehkamların burada quraşdırıldığından Azərbaycan Ordusu hərbi taktika işlədərək bu istiqamətdə geniş döyüş əməliyyatları aparmayıb. Çünki ordumuz bu isti-

dusunun gücü və qüdrətinin qarşısında tab gətirməyin mümkün olmadığını, həm canlı qüvvə, həm də hərbi texnika sarıdan xeyli itkilərə məruz qaldığını dərk edən Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyi kapitulyasiya aktını imzalamaya məcbur olub. Beləlik-

İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva dəfələrlə Ağdam rayonunda səfərdə olublar, orada həyata keçirilən təmir, bərpa və yenidənqurma işləri ilə tanış olublar. Rayonda bir çox tədbirlərdə və yeniyeni bir çox açılış mərasimlərində iştirak ediblər.

Belə ki, bu il mayın 2-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ağdam rayonuna səfər ediblər. Dövlət başçısı "Azərişiq" ASC-nin Ağdam şəhərində Rəqəmsal İdarəetmə Mərkəzi və Təlim-Tədris Kompleksinin təməlini qoyub. Sonra Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ağdam Muğam Mərkəzinin, Ağdam şəhərində salınacaq 2-ci və 3-cü yaşayış məhəllələrinin, Ağdam şəhərində inzibati binanın təməlini qoyublar. Daha sonra dövlət başçısı Bərdə-Ağdam dəmir yolu xəttinin tikintisi ilə tanış olub.

2023-cü il sentyabrın 19-da üçtərəfli bəyanatın müddəalarının təmin olunması, Qarabağ iqtisadi rayonunda törədilən genişmiqyaslı təxribatların qarşısının alınması, Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələrinin tərk-silah edilərək ərazilərimizdən çıxarılması, onların hərbi infrastrukturunun zərərsizləşdirilməsi, işğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdan dinc əhali, habelə bərpa-quruculuq işlərinə cəlb olunmuş mülki işçilər və hərbi qulluqçularımızın təhlükəsizliyinin təmin olunması və Azərbaycan Respublikasının

qamətdən hücumla keçsəydi xeyli itki verə bilərdi. Bu isə Qələbəyə gedən yolda müəyyən çətinliklər yarada bilərdi. Buna baxmayaraq, düşmən tərəf ordumuzu ilk olaraq məhz bu istiqamətdən gözləyib. Amma Azərbaycan Ordusu o zamankı təmas xəttinin Ağdam istisna olmaqla, digər bütün əraziləri boyunca irəliləyərək döyüş əməliyyatlarını davam etdirib.

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin həyata keçirdiyi uğurlu əməliyyatlar nəticəsində düşmənin Ağdamdakı qüvvələri yarımmühasirə vəziyyətinə düşüb. Bu da Ermənistan daxilində və bu ölkənin hərbi-siyasi rəhbərliyi arasında böyük çaxnaşmanın yaranmasına səbəb olub.

Nəhayət, Azərbaycan Or-

duzu, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin, Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanın və Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin 2020-ci ilin noyabrın 10-da imzaladıqları üçtərəfli bəyanata uyğun olaraq Ağdam rayonu noyabrın 20-də Azərbaycana qaytarılıb. Bununla da 27 il ərzində işğal altında olan Ağdam şəhəri qəsbkarlardan tamamilə azad edilib, həmin gün Azərbaycan Ordusunun bölmələri rayona daxil olub və orada bayrağımız ucaldılıb.

Həmin ilin noyabrın 23-də Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ağdam şəhərində olublar. Dövlət başçısı Ağdamda Azərbaycanın üçrəngli bayrağını qaldırıb.

Son üç il ərzində Prezident

Konstitusiyaya quruluşunun bərpa edilməsi məqsədilə bölgədə lokal xarakterli antiterror tədbirlərinə başlanılıb.

23 saatdan bir qədər çox davam edən tədbirlər çərçivəsində Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələrinin ön xətt və dərinlikdə olan mövqeləri və uzunmüddətli atəş nöqtələri, eləcə də döyüş vasitələri və hərbi təyinatlı obyektləri yüksək dəqiqlikli silahların tətbiqi ilə sıradan çıxarılıb. Düşmən ağ bayraq qaldıraraq təslim olub. Bununla da Azərbaycanın bütün ərazilərində Konstitusiyaya quruluşu bərpa edilib.

Hazırda Ağdamda bərpa-yenidənqurma işləri aparılır, yeni infrastruktur qurulur, şəhər dirçəldilir. Belə ki, Vətən müharibəsindən sonra rayon ərazisində infrastrukturun bərpasına və yenidənqurma işlərinə başlanılıb. İndi yəni qurulmaqda olan şəhər özünün əzeli sakinlərinin - ağdamlıların yolunu gözləyir.

Xatırladaq ki, Ağdam rayonu 1993-cü il iyulun 23-də erməni silahlı birləşmələri tərəfindən işğal olunmuşdu. Qarabağın mərkəzində yerləşən Ağdamın 846,8 kv. km-i, yəni 77,4%-i, 1 şəhər və 80 kəndi ermənilərin əlinə keçmişdi. Rayondakı 38 kolxoz-sovxozun 26-sı, 129 səhiyyə obyektinin 105-i, 108 məktəbin 74-ü, 271 mədəniyyət evinin 199-u, 24 tikinti təşkilatı, 67 idarə-müəssisə, 17 məscidin 14-ü işğal altında qalmışdı. Bütövlükdə, rayonun işğal olunmuş ərazisində bütün tikililər - Azərbaycanın tarixi, mədəni, dini və milli abidələri dağıdılıb və ya yerlə-yeksan edilib. Ağdam düşmənlə döyüşlərdə 6 000 şəhid verib, onlardan 16-sı Azərbaycanın Milli Qəhrəmanıdır.

Ehtiyatlı olun: həm cibinizə, həm səhhətinizə ziyan vuracaq!

Bayırda siqaret çəkə-çəkə hərəkət etsəniz, 30 manat cərimə oluna bilərsiniz. Siqaret kötüyünü yerə atmağa görə isə 50 manat cərimə tətbiq olunacaq. Maraqlıdır ki, bu məsələyə hansı dövlət orqanı nəzarət edəcək? Hansı ictimai yerlərdə siqaret çəkilsə, 30 manat cərimə tətbiq edilə bilər? Mövzu ilə bağlı nəqliyyat eksperti Aslan Əsədov "Paralel.az" ilə fikirlərini bölüşdü.

Aslan Əsədovun fikirlərinə görə, bu qərarın qəbul edilməsi gözlənilirdi.

"Bu məsələ bir müddət müzakirəyə çıxarıldı və sonra dayandırıldı. Ümumiyyətlə, siqaret çəkmək hər bir insanın səhhətində problem yaradır. Son zamanlar isə bu problemlər ağciyər serrozu, xərçəng, vərəm və digər xəstəliklərdə özünü göstərir. Kütləvi yerlərdə istər açıq havalarda, istərsə də qapalı yerlərdə siqaretlərin çəkilməsi ziyanlı bir şeydir. Bununla yanaşı, siqaret çəkən şəxs həm öz sağlamlığına, həm də ətrafdakıların sağlamlığına ziyan vurur".

Ekspert vurğulayır ki, bu problem siqaret çəkənin şəxsi büdcəsinə də ziyan vurur:

"Ölkəmizdə siqaretin ümumi qiyməti bahadır və nəticədə, siqaretin qiymətləri xarici ölkələrin bazarları ilə müqayisədə eynidir. Qeyd etmək istəyirdim ki, məsələ

üzrə nəzarət edici orqan Daxili İşlər Nazirliyidir və bu missiyanı həmişə öz üzərinə götürmüşdür".

"Paralel.az" qeyd edir ki, İnzibati Xətalər Məcələ-

ləsinin 212-ci (Tütün məmulatının istehlakına dair məhdudiyyətlərə riayət edilməməsi) maddəsinə əsasən, "Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında" qanunu ilə qadağan edil-

miş digər yerlərdə siqaret çəkməyə görə 30 manat məbləğində cərimə nəzərdə tutulur. Qanuna əsasən səhiyyə, elm və təhsil müəssisələrində, muzeylərdə, kitabxanalarda, kinoteatr, teatr, sirk binalarında, sərgi və nümayiş salonlarında, idman yarışları, konsert və digər kütləvi tədbirlər keçirilən zallarda, ticarət, məişət və sosial xidmət obyektlərində, hava və dəniz (çay) limanlarının inzibati binalarında, dəmir yolu vağzallarında, avtovağzallarda (avtostansiyalarda) və avtobusun dayanacaq məntəqələrində, beynəlxalq və ölkədaxili sərnişin daşınmasında, sərnişindəşınmaları üzrə ümumi istifadədə olan avtomobil nəqliyyatı vasitələrində və taksi minik avtomobillərində, çoxmənzilli binaların liftlərində və ümumi istifadə otaqlarında, uşaq meydançalarında, çimərlik əraziləri hüduqlarında və digər yerlərdə siqaret, sulu qəlyan və elektron siqaretin çəkilməsinə icazə verilməyəcək. Qanuna görə, siqaret çəkilməsinə yerin ayrılması işəgötürənin ixtiyarına buraxılıb. Bələdiyyələr də tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması sahəsində addımlar atacaqlar.

Fatimə Mustafayeva,
BDU-nun jurnalistika fakültəsinin tələbəsi

1992-ci il fevralın 26-da Ermənistan hərbi birləşmələri, MDB-nin Xankəndi şəhərində dislokasiya olunmuş 366 - cı motoatıcı alayın şəxsi heyətinin bir hissəsi və alaya məxsus zirehli texnika ilə 7 min əhalisi olan Xocalı şəhərində genosid aktı həyata keçirildi. Mühasirədə qaldığı dörd aydan artıq müddət ərzində əhəlinin xeyli hissəsi şəhərdən çıxmaq məcburiyyətində qalmışdı. Xocalı soyqırımını zamanı 613 nəfər öldürüldü, 1000 nəfər müxtəlif yaşlı dinc sakin aldığı güllə yarısından əlil oldu. 106 nəfər qadın, 63 azyaşlı uşaq, 70 qoca öldürüldü. 8 ailə tamamilə məhv edildi, 25 uşaq hər iki valideynini, 130 nəfər valideyinlərindən birini itirdi. Faciə baş verən gecə 1275 nəfər dinc sakin girov götürüldü, onların 150-sinin taleyi indi də məlum deyildir. (Xocalının işğalına dair istintaq materiallarından)

*Sərt gəldi fevralın iyirmi altısı,
Al qana qər q oldu bulaqlarda su,
Qəfildən quruldu bir yurdun yası,
Bir kəsə çatmadı səsin Xocalı!*

İllər keçsə də faciənin vurduğu yaralar sağalmır. Zaman bütün dərdlərin dərmanıdır deyilsə də, üstündən az qala otuz bir il keçsə də, həmin anları unutmaq, həyəcənsiz, ürək ağrısı keçirmədən xatırlamaq mümkün olmur. Təpədən dirnağadək silahlanmış erməni daşnak dəstələri, havadarlarını təmsil edən, bədnam 366 - cı motoatıcı alayın zirehli texnikasının və canlı qüvvəsinin iştirakı ilə 26 fevral 1992 - ci ildə Xocalı şəhərinə xaincəsinə hücum etdilər. Şəhərin yüngül atıcı silahlara təhciz olunmuş əzsaylı müdafiəçiləri qeyri bərabər döyüşdə həyatlarını qurban versələr də, şəhəri qoruyub saxlaya bilmədilər. Səhərə yaxın son atəş nöqtələri susdurulduqdan sonra, düşmən Xocalı şəhərinə daxil oldu. Münaqişə başlayandan ermənilərin qorxulu kabusuna çevrilmiş şəhər, artıq erməni daşnaklarının əlinə keçmişdi. Azğınlaşmış ermənilər nəinki şəhərdə qalan mülki əhaliyə divan tutdular, hətta qarlı saxtali qış günündə meşələrə səpələnmiş silahsız, ac, yarıçılpaq vəziyyətdə olan, Qarqar çayının buzlu sularından keçərkən islanaraq, əl ay-ağını don vurmuş Xocalıların keçə biləcəyi yollarda pusqu qurmuş, insan ovuna çıxmışdılar. Tutulan insanları qarət edir, hədsiz işgəncələr verərək öldürürdülər. Dinc sakinlərə qarşı sonradan əsrin faciəsi adı verilmiş, qandondurucu dəhşətlər yaşanan soyqırım hadisəsi törədildi. Şəhər açıldanda Əsgəran, Şelli və Gülablı istiqamətlərindən muhasirəni yaraq Ağıdam üz tutmuş, möcüzə nəticəsində sağ qalmış insanları qarşılayırdıq. Mövcud hakimiyyət Xocalı sakinlərini yalan vədlərlə aldadaraq, son ana qədər rəsmi Bakının köməyinə ümid edərək şəhəri tərk etməyən insanları, düşmənlə qeyri bərabər döyüşdə taleyin ümidinə buraxaraq həyatlarını, sağlamlıqlarını itirməyə düçar etdilər, indidə Ağıdamda kifayət qədər hərbi texnika, canlı qüvvə olsada, dəstələri meşələrə səpələnmiş bu zavallı köməksiz insanların xilasını üçün zəruri addım atmadılar. Həmin ərəfədə kifayət edəcək qədər olan canlı qüvvəni vahid komandanlıq altında səfərbər edərək əks hücumla Xocalını azad etmək, meşələrdə

köməksiz vəziyyətdə qalan insanları xilas etmək əvəzinə, kreslo uğrunda savaşa girişdilər. İlk döyüşə atılanlar isə sırf könüllülük əsasında, yəni ermənilərin silahsız insanlara qarşı törətdiyi vəhşiliklərə biganə qala bilməyən Ağıdamda olan döyüşçülərin müəyyən qismi və muhasirəni yaraq çıxma bilən Xocalılar idi. Səhər tezdən Qara qaya istiqamətindən Ağıdamda keçmək istəyən Xocalılar, Naxçıvanik ferması yaxınlığında muhasirəyə düşmüş, onlardan bir hissəsi xilas ola bilsə də, xeyli insan qəfləti açılmış atəşlə qətlə yetirilmiş, bəziləri isə erməni muhasirəsində qalmışdı. Onların xilas edilməsi üçün Qara qaya ətrafında qızğın döyüş gedirdi. Həmin döyüşlərdə yarı və şəhidlərimiz olsada, xeyli insan xilas edildi. Xocalını işğal edən ermənilər həmin axşam ilk dəfə Ağıdam şəhərini raket atəşinə tutaraq, xeyli itki və dağıntılara yol açdılar. Məqsədlərinin tək Dağlıq

rin, bacım Qətibənin, gəlinimiz Məxmərın son taleyindən hələ də xəbərsiz idim. Gecə gündüzüm yox idi. Nə qədər çalışsamda heç bir məlumat əldə edə bilmirdim. Xocalıdan çıxandan sonra 15 nəfərə qədər yaxın qohumun məskunlaşdığı Ağcabədi rayonu Hindarx kəndində Marış nənəmizin evinin zirzəmisində 2 nəfər əsir, erməni qulduru saxlayırdım. Məqsədim bunları əsir və girovlarımızla dəyişmək idi. Bir aya yaxın vaxt keçsə də nə Tofiqin cəsədini ala bilməmişdim, nə də itkin düşmənlərimin taleyindən bir xəbər tuta bilməmişdim.

O, zamanlar əsir və girovların dəyişdirilməsi ilə məşğul olan Allahverdi Bağirovun, əməliyyat və istintaq qrupunun tərkibində Stepanakertdə işləyən Şaşa adlı rus zabitanın, Fizuli rayonu Yuxarı Yağlıvənd kəndində Seyid Əhədin, Laçının milis rəisi Akif Səlimovun, Gürcüstanın Laqodexi bölgəsindən Ermənistanı göndərmiş Mi-

iki azyaşlı körpəsi ilə bizim evin qarşısında ermənilər tərəfindən vəhşicəsinə qətlə yetirildilər.

Böyük dayım Əkbərin iki gənc kürəkəni Zahidlə, Vasif şəhid olmuş, özü isə vertolyot olmadığı üçün, Ağıdamda qalmış oğlu Məhərin avtomat silahını götürüb ermənilərin qarşısına çıxmış, lakin qüvvələr qeyri bərabər olduğu üçün yanan şəhəri tərk edərək meşəyə üz tutmuşdu. Qara qayada aclıqdan və soyuqdan taqətdən düşüb qar üzərində donmuşdu. Onun öldüyünü zənn edən qonşu avtomatını götürüb Ağıdam gəlir, silahı qaynım Məhərə çatdırır. Şelli dağı tərəfdən qara qaya təfəhə hücumu keçəndə neytral zonada, erməni postunun yaxınlığında dayımın qar üzərində hərəkətsiz, uzandığını görüb ona yaxınlaşdım, gözləri baxsada, huşsuz vəziyyətdə idi. Hindarxlı rəhmətlik Tahirlə, Vladimə onu qucaqlarına götürüb, təcili Ağıdam xəstəxanasına çatdırmalarını x-

nim Məhər, qardaşımın qayni Yusif, Qazançıya yola düşdülər. Marış nənəmizin oğlanları rəhmətlik Tahir və Vladim isə ermənilərlə Əsgəranı keçib, Kətik dağına getdilər. Ermənilər girov kimi Allahverdinə, mənə və Marış nənəmizin böyük oğlu Şahini postda saxladılar, çünki Qazançıya gədənler arasında erməni bələdçidə vardı.

Bir neçə üzücü saatdan sonra Qazançıya gədənler minalanmış sahədən erməni qadının meyidini gətirdilər. Bundan sonra Vitalik ratsiya ilə Tofiqin nəşinin gətirilməsini dedi. Bu zaman Allahverdi mənə kənara çəkərək dedi ki, möhkəm ol, qardaş olduğunuzu biruzə vermə, yoxsa yənədə bu yaramazlar problem yaradacaqlar. Nəhayət onlar, top mermisinin yeşiyinə qoyulmuş cəsədi gətirdilər. Həmin anları heç kimə arzulamıram. O, sanki yuxuya getmişdi, mən isə siqaretə acgözlüklə sümürüb göz yaşlarını zorla saxlayırdım. Ermənilərin mənə zillən-

Xocalının açılmayan səhəri

Qarabağ olmadığını açıq şəkildə ortaya qoysalarda, bundan lazımı nəticə çıxarılmadı və Ağıdamın süqutu ilə nəticələndi. Münaqişə başlayanda bunu Dağlıq Qarabağda yaşayan azərbaycanlı əhali ilə ermənilərin davası, bir qədər sonra isə Ağıdam - Əsgəran Tərtər - Ağdərə, Ağcabədi - Martuni və s. qarçıdurması kimi qəbul edən hakimiyyət, təcridən ölkənin elan olunmamış Ermənistan - Azərbaycan müharibəsinə sürükləndiyini anladılar. İlk gündən bu sadə, acı həqiqəti anlasaydı, bəlkədə bu miqyasda itkilər verilməz, torpaqlarımız işğala məruz qalmazdı.

*Qarlı bir qış gecəsində,
Ucaldı fəryad, səsinde.
Duyan olmadı səsin də.
Gör kimlər keçdi canından?
Sən bir soruş Xocalımdan.*

*Güllə yağış kimi yağdı.
Körpələrin səsin boğdu.
İndi də ürəkdə dağdı.
Nələr iz qoydu qanımdan?
Sən bir soruş Xocalımdan.*

Bundan bir neçə gün sonra isə Əsgəran postundan əsirlərin dəyişdirilməsi prosesi başlandı. Yənədə hakimiyyət tərəfindən bu iş aidiyyəti dövlət orqanları səviyyəsində təşkil olunmadığı üçün Ağıdamdan Allahverdi Bağirovun, Əsgəranlı Vitalik Balasanyanla şəxsi münasibətləri zəminində bu proses baş tutdu və xeyli insan əsirlikdən azad olundu, cəsədlər qaytarıldı. Əsirlikdən xilas olanların qısa müddətdə çəkdiyi məşəqqətlər onları tanınmaz hala salmışdı. Ölüm kölgəsi hələ də üz-üzə silinməmişdi. Cəsədlər isə tanınmaz hala salınıb, bundan da çox dəhşətli dərəcədə, sözlə ifadə olunmayacaq bir halda idi. Nəinki dirilərə, hətta ölümlərə də erməni faşistləri işgəncələr vermiş, əzalarını kəsmiş, yandırmış, meyidlər üzərində digər təhqiredici hərəkətlərə əl atmışdılar.

Faciədən bir neçə gün sonra böyük qardaşım Tofiq Hüseynovun şəhid olması xəbərini alsam da, ata - anamin, qardaşım Bakiri

şə adlı erməni əsilli gürcünün gördükləri tədbirlərdə səmərə verməmişdi. Saxladığım erməni əsirlərindən birini Əsgəran postunda, əsir götürülmüş Xocalı sakinləri ilə dəyişdik. Ona qardaşım Bakiri axtarıb tapmasını tapşırıraq ikinci əsir, Şurik adlı erməniyi yalnız onunla dəyişəcəyimi bildirdim. Əsgəran postunda bizimlə görüşə gəlmiş Şurikin qohumlarına qardaşım Bakirin sağ olmasını və Stepanakert şəhərində, vaxtı ilə işlədiyim milis şöbəsinin təcridxanasında saxlanması məlumatını çatdırdım. Və yənədə Şuriki yalnız onunla dəyişəcəyimi bildirdim. Bununla bağlı o, zamanlar baş verən müəmmali hadisələrin, neqativ halların üzərindən, çəhidlərimizin müqəddəs ruhuna hörmət əlaməti olaraq sükutla keçirəm. Görülən tədbirlərin səmərə vermədiyini, qardaşım Bakiri tapılmadığı üçün, həyatımı təhlükəyə ataraq saxladığım Şuriki ermənilərə verib, əsirlikdə əziyyət çəkən hər an ölüm təhlükəsi ilə üz-üzə olan, kiçik dayım Qudrət müəllimdə daxil olmaqla 30 nəfərə yaxın əsirimizi dəyişərək, intizarla yalın gözləyən yaxınlarına qaytardıq.

Xocalı soyqırımında atam, anam, bacım, gəlinimiz Məxmər itkin düşdü. Xocalı faciəsində kəndi tərk etməyən Əzizovlar nəslinin dörd övladı və onların oğul qızları hədsiz əzablara düçar oldular.

Xalam Zeynəb hadisə gecəsi Qaraqayada şəhid oldu. Böyük qızı Məxmər və kiçik qızı Məhbubə

hiş etdim. Özüm isə irəliyə doğru getdim ki, bəlkə kimisə yenə tapıb xilas edə bilərəm. Heç kimi tapa bilməyib geri döndüm. Dayım xilas olsada çox yaşamadı, dönmuş böyrəkləri işləmədiyi üçün bir neçə ay sonra dünyasını dəyişdi.

Anam iki oğlu, gəlini və həyat yoldaşı ilə ağır faciə ilə üzleşdi, bu günə qədər də son taleyindən bir məlumat yoxdur.

Kiçik dayım Qudrət müəllim yarı vəziyyətdə iki oğlu ilə girov götürüldü. Böyük oğlu Nazimi yerinə yetirilməsi mümkün olmayan şərtlər müqabilində ermənilər azad edirlər. Ermənilərə dağ çəkmiş kiçik oğlu Mehmana isə xüsusi amansızlıqla işgəncə verirlər, dilini kəsirlər. Əsir saxladığım erməni ilə təxminən bir ay sonra dayımda daxil olmaqla, girov götürülmüş otuz nəfərə yaxın Xocalı sakinini dəyişdik. Mehmanı vermədilər. Dayımın avtomat gülləsindən aldığı yara sağalsada, övlad yarası sağalmadı, ürək infarktından dünyasını dəyişdi. Bu faciədə altmışdan artıq yaxın qohum şəhid oldu.

Martin ortalarında ermənilərin bütün tələblərini, yeni yanacaq xaric olmaq şərti ilə yerinə yetirdikdən sonra, Allahverdi Bağirovla novbəti dəfə Əsgəranın erməni postuna getdik. Orda ermənilər yeni şərt irəli sürdülər, Ağdərənin Qazançı kəndində minalanmış ərazidə qalmış, Əsgəranın milis rəisi Avagimyan Volodyanın atasının meyidi gətirilməyə, qardaşımın cəsədini verməyəcəklər. Qay-

miş qəribə baxışlarından onların Tofiq ilə hədsiz dərəcədə oxşarlığımdan şübhələnməsi hiss olunurdu. Ona görə də vaxt itirmədən ordan uzaqlaşdıq. Bir aylıq intizar dolu ayrılıqdan sonra qardaşımın son dəfə belə görüşdük. Biz orada olanda ermənilər onun son döyüşü barədə danışdılar. Biz onu öldürmək yox, əsir götürüb, girovlarımızla dəyişmək istəyirdik, dəfələrlə ses ucaldı ilə fikrimizi desək də, o təslim olmadı.

3 gün muhasirədə qaldı...

*Döyüş meydanında can versə insan,
Xoşdur, namərdliklə qoyub qaçmaqdan ...*

Sonra yaşlı bir erməni dedi ki, mən onu çoxdan tanıyırdım, cəsədini aparıb quzeydə qarın içərisində gizlətdim, üstünədə xeyli ağac budağı qırıb tökdüm ki, vəhşi heyvanlar toxunmasın, hər dəfə meşəyə odun gətirməyə gedəndə, üstünə qar yığırdım ki, hava isindikcə cəsəd çürüməsin, onda hələ rus rublu işləndi, ona və cəsədi dagdan xizək qoşqurunda gətirən traktorçuya təşəkkür edib, əlavə pul və siqaret verdim. Cəsədi Hindarx kəndinə gətirdik, bütün kənd yolumuzu gözləyirdi. Marış nənənin heyətində mağar qurulmuş, kənd qəbiristanlığında məzar yeri də hazırlanmışdı. Onun döyüşçüsü rəhmətlik Familə Salmanqızı mənə dedi ki, Bakıda 20 yanvar şəhidlərinin məzarlarını ziyarət edəndə, Tofiq müəllim dedi ki, burda yatanlar ən xoşbəxt insanlardı, mənəm ən böyük arzum bunların sırasında olmaqdır. Onun arzusuna uyğun olaraq nəşini Bakı şəhərinə gətirib şəhidlər xiyabanında dəfn etdik. Ağıdam, Ağcabədi, Bərdə rayonlarından şəhidlər xiyabanına gələnlər, Bakı şəhərində keçmiş iyirmi altı yaşlı yarıda keçirilmiş vida mərasimində iştirak edən izdiham, onların qəhrəmanı son mənzilə, şəhidlər xiyabanına piyada müşahidə olunması istəyi, Tofiq Hüseynovun öz həyatını hədə yerə qurban vermədiyini göstəricisi idi.

Akif Mirsiyaboğlu

1941-ci ilin sentyabr ayında +itler yeni əsir düşərgələrinin salınması ilə bağlı müşavirə keçirəndə işğal etdiyi ərazilərin xəritəsində Latviyanı göstərərək yeni düşərgənin məhz bu məkanda salınmasını göstəriş verib.

Müzakirələr zamanı fəxrli düşərgənin dəqiq yerini də müəyyənləşdirib – Riqa şəhəri. Müşavirə iştirakçıları Riqa düşərgə üçün münasib yer olmadığını, düşərgənin tikintisinə isə müəyyən bir vaxt sərf olunacağını bildirəndə fəxrli son qərarını verib:

- Əsirləri açıq havada da saxlamaq olar. Təcili icra edin. Biz əsirlər üçün mehmanxana tikməli deyilik...

Beləliklə, 1941-ci ilin oktyabr ayında Latviyada, Riqadan 18 kilometr aralıqda, Salaspils şəhərinin ərazisində 19 hektarlıq sahədə əsir düşərgəsi fəaliyyətə başlayıb.

Faşist rejiminin bütün mümkün qədərlikləri bu düşərgədə tətbiq olunub. Normal insan düşüncəsinə sığışmayan işgəncələr məhz bu düşərgədə "kəşf" edilib. Digərlərindən fərqli olaraq, bu düşərgədə azyaşlı uşaqlar da saxlanılıb.

Fəxrli dediyi kimi, düşərgəyə gətirilən hərbiçilər hava şəraitindən, fəsillərdən asılı olmayaraq, açıq havada saxlanılıblar. Soyuqdan qorunmaq üçün məcburiyyət qarşısında qalan əsirlər heç bir alət olmadan qəbir formasında özlərinə sığınacaq düzəldiblər.

Salaspilsdə salınan düşərgəni təsadüfi olaraq "ölüm düşərgəsi" adlandırmayıblar. Bu məkanda

"Qan bankı" funksiyasını daşıyan düşərgə

Əsirlər açıq havada...

şəxsi faktları uşaqlarla bağlı olub. Fəaliyyət göstərdiyi 1941-1944-cü illərdə düşərgədən 12 min uşaq keçib. Onlardan 7 mini həlak olub. Təkcə 1942-1943-cü illərdə düşərgədə saxlanılan uşaqlardan Vermaxt əsgər və zabıtları üçün 3500 litr qan alınıb.

Uşaqlardan təkcə qan alınmaq üçün istifadə edilməyib. Onların üzərində tibbi-bioloji sınaqlar da aparılıb.

Salaspilsdə ölənlər 7 min uşağdan yalnız 623 nəfəri düşərgənin arxa hissəsində torpağa basdırılıb, qalanları isə yandırılıb. Düşərgədə uşaqlara anaları ilə görüşmək qəti şəkildə qadağan edilib. Bu qadağaya etiraz edənləri isə daha ağır cəza gözləyib. Belə ki, analarının gözü qarşısında uşaqlara ölümcül hala düşənə qədər işgəncələr verilib.

7 yaşında bu düşərgəyə düşən və düşərgədən sağ çıxmağa müvəffəq olan Anya Boryukova sonralar həmin dəhşətli səhnələri belə xatırlayıb:

"Biz ailədə 5 uşaq idik. Anamızla birgə bizim hamımızı düşərgəyə gətirdilər. Yük maşınından

məhdudiyət qoyublar. Hətta bəzi yüksəkçinli almanlar da düşərgənin ərazisinə buraxılmayıb. Yalnız Almaniya daxili və xarici təhlükəsizlik baş idarəsinin rəhbərliyinin xüsusi buraxılışı ilə düşərgəyə girmək mümkün olub.

Düşərgədə saxlanılanların ərzaq təminatı gün ərzində 80 qram çörəkdən və tərəvəz tullantılarından hazırlanmış şorbada ibarət olub. Sanitar-gigiyenik vəziyyətin sıfır dərəcəsində olması isə il ərzində infeksiyon xəstəliklərinin yayılmasına səbəb olub ki, bu da kütləvi ölüm halları ilə nəticələnib. Saxlanılanlara ayda iki dəfə soyuq su ilə çimməyə icazə verilib.

Qorxu içində yaşayan düşərgə sakinləri nəzarətçilərdən daha çox ağ xalatlılıq olan həkimlərdən qorxublar. Onların tez-tez düşərgəyə "təşrif" buyurması qan almaq məqsədi daşıyıb. Buna görə də düşərgə çox vaxt "qan bankı" adlandırılıb.

1944-cü ildə sovet qoşunları Latviyanı faşist işğalından azad edəndə, son məqamda düşərgənin komendantı Rixard Nikels düşərgədəki bütün barakların, yardımçı otaqların və inzibati binanın yandırılması əmrini verib. O, bu əmrini ilə alman faşizminin tövətdiyi cinayət və vəhşiliklərin izini itirmək məqsədini güdüb.

4 ilə yaxın bir müddətdə "Ölüm düşərgəsi"ndə 100 mindən artıq insan həlak olub. 1967-ci ildə düşərgənin ərazisində Avropada ən böyük xatirə komplekslərindən biri sayılan memorial kompleks abidəsi yaradılıb.

Stalindən kitab istəyən rejissor - sovet lideri ona mənzil, bağ evi və avtomobil də hədiyyə edib...

Sovet dövründə kütləvi nümayişə buraxılan filmlər Mərkəzi Komitənin ideoloji xəttinin əsas təbliğat və təşviqat vasitələrindən biri sayılıb. Bu baxımdan sovet liderləri kino yaradıcılığına xüsusi diqqət ayırıblar, çəkilecək filmlərin ssenarisi əvvəlcədən Kremlin kabinetlərində müzakirə olunub, kino sənayesinin inkişafı və problemləri ilə bağlı siyasi birincilər bu sahədə çalışanlarla mütəmadi olaraq görüşlər keçiriblər...

Kino məsələsinə xüsusi diqqət və həssaslıqla yanaşan İosif Stalinin hakimiyyəti illərində çəkilməmiş filmlər isə yalnız birinci şəxsin icazəsindən sonra kütləvi nümayişə buraxılıb. Stalin çəkilən filmlərin ilk tamaşaçısı və ilk tənqidçisi olub.

Onun kinoya bu cür ciddi münasibəti bir çox hallarda rejissorlara problemlər və gərginliklər də yaradıb. Bununla yanaşı, sovet liderinin rejissorlara maraqlı sürprizləri də az olmayıb.

1930-cu illərin sonlarında Stalin növbəti dəfə rejissorları yanına dəvət edib. Mövcud dövrün tanınmış rejissorları Mixail Romm, Vsevolod Pudovkin, İvan Pıryev və Qriqori Aleksandrov müəyyən olunmuş vaxtda Stalinin qəbuluna gəliblər. Stalin qonaqları böyük hörmət və mehribanlıqla qarşılayıb. Kino problemləri ilə bağlı söhbətə keçməzdən əvvəl sovet lideri onları gürcü çaxırına qonaq edib. Rejissorlar alkoqoldan imtina ediblər.

Aleksandrov imtinanın səbəbini bir cümlə ilə izah edib:

- Yoldaş Stalin, biz iş vaxtı alkoqoldan istifadə etmirik.

Stalin bu izaha zarafatla cavab verib:

- Siz ölkə rəhbərinin kabinetindəsiniz, iş yerində deyilsiniz. Yoxsa siz bu kabinetə öz iş yeriniz sayırsınız? Bəlkə mənim vəzifəmə göz dikmişiniz?

Kiçik zarafatdan sonra kino yaradıcılığı ilə bağlı fikir mübadiləsi başlayıb. Sonda Stalin rejissorlardan soruşub:

- Kino sənayesində uğurlar qazanmaq üçün sizə nə lazımdır? Siz bizim tanınmış rejissorları mızsınız. Nə probleminiz varsa, söyləyə bilərsiniz. Buyurun, çəkinməyin.

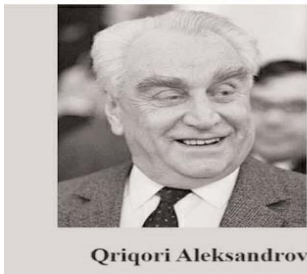
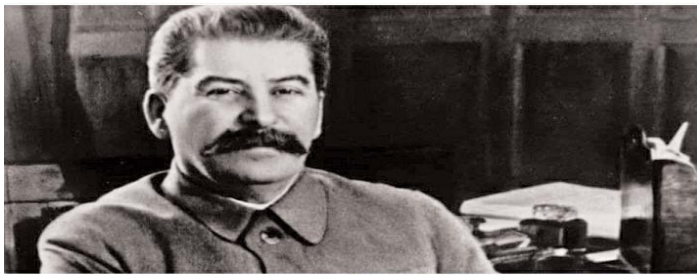
İlk olaraq Romm öz problemlərini dilə gətirib:

- Yoldaş Stalin, artıq neçə illərdir ki, mən birotlaqlı mənzildə yaşayıram. Nə gizlədim, həyat yoldaşımın deyilməsi mənim yaradıcılığım üçün kifayət qədər böyük problemlər yaradır. İstərdim ki, mənzil şəraitimin yaxşılaşdırılması üçün göstəriş verəsiniz.

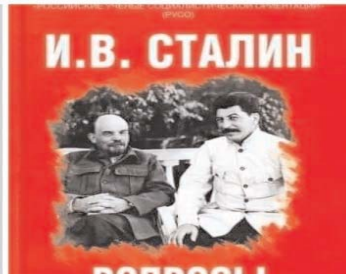
Stalin Rommun xahişini dəftərcəyə qeyd edib və problemin həll olunacağını bildirib:

- Yaxın günlərdə siz yeni mənzillə təmin olunacaqsınız.

Pudovkin öz probleminə bir az "uzaq"dan başlayıb:

Qriqori Aleksandrov

- Yaradıcı insanlar üçün yaradıcı mühit vacib şərtir. Səs-küylü həyat, ailə üzvlərinin qayğıları yaradıcılığa ciddi şəkildə mənfi təsir göstərir. Ümumiyyətlə, şəhər mühitində yaradıcılıqla məşğul olmaq çətinidir.

Stalin Pudovkinin nə istədiyini dərhal anlayıb:

- Yeni demək istəyirsiniz ki, şəhər ətrafında bir bağınız olsa, daha məhsuldar işləyə bilərsiniz. Biz sizin bu xahişinizi yerinə yetirəcəyik. Yaxın günlərdə sizə bağ evi verəcəyəm.

Növbə Pıryevə çatıb. Rejissor Stalinin səxavətli olmağından məhərrətlə istifadə edib:

- Yoldaş Stalin, hökumətimiz bizə həmişə böyük qayğı ilə yanaşıb. Sizin sayəndə həmkarlarımla arzuladığım mənzil və

bağ evi ilə təmin olunmuşam. Mənim əsas problemim yollarda keçirdiyim vaxt itkisidir. Əgər şəxsi avtomobilim olsaydı, bu problem həll olunardı. Stalin Pıryevin də xahişini dəftərcəyə qeyd edərək ona şəxsi avtomobil verəcəyinə söz verib.

Nəhayət, növbə dördüncü rejissor, Aleksandrova çatıb. O, əvvəlcə Stalinə müraciət etməkdə çətinlik çəkib. Bunu hiss edən Stalin üzünü rejissorla tutub:

- Çəkinməyin, istəyinizi bildirin. Yəqin sizin arzunuz daha böyükdür. Narahət olmayın, biz sizin ən böyük arzunuzu həyata keçirmək gücündəyik.

Bu ifadədən ürəklənən Aleksandrov ayağa qalxaraq Stalinə müraciət edib:

- Yoldaş Stalin, bəli, mənim istəyim daha böyükdür, mənzildən də, bağ evindən də, avtomobildən də. Mən sizdən Leninlə bağlı müəllifi olduğunuz kitabı ("Voprosi leninizma") avtoqraf qoyaraq mənə hədiyyə etməyinizi istəyirəm.

Nadir hallarda gülümseyən Stalin Aleksandrovun xahişini təbessümlə qarşılayıb:

- Yoldaş Aleksandrov, mən böyük məmnuniyyətlə müəllifi olduğum kitabı imza ataraq sizə hədiyyə edəcəyəm. Bu kitab əlavə olaraq sizə mənzil, bağ evi və avtomobil də hədiyyə olunacaq. Sizin ölkə rəhbərindən istək fantaziyasına əsaslanaraq deyə bilərəm ki, kino sahəsində həmkarlarınızdan daha çox fərqlənəcəksiniz.

Bununla da rejissorların Stalinlə görüşü sona çatıb. Kino çəkilən kabinet xoş təəssüratlarla tərk ediblər. Aleksandrov isə özünü əsl qaliblər kimi hiss edib...

Təqdim edən: İlham Cəmilöglü

Antibiotiklərdən tez-tez istifadə edənlərin nəzərinə!

Özbaşına antibiotik istifadəsi xəstəliyi ağırlaşdırma bilər.

Bunu Səhiyyə Nazirliyinin mütəxəssis eksperti, terapevt Zakir Quliyev deyib.

O deyib ki, həkim məsləhəti olmadan dərman qəbul edilməsi yolverilməzdir:

"Dərmanlara çox meyilli olmaq lazım deyil. Heç bir dərman "məsum" deyil. Antibiotiklərin bəziləri acqarına, bəziləri yeməkdən sonra qəbul edilir. Antibiotiklər hər gün eyni saatda qəbul edilməlidir. Eyni zamanda da antibiotiklərin neçə gün qəbul edilməsi həkim göstərişi ilə olmalıdır", - deyə o əlavə edib.

Ağrıkəsicilərin qəbulu barədə danışan həkim bildirib ki, mədə qanaması, böyrək və qaraciyər çatışmazlığında nəzarətsiz qəbul edilən ağrıkəsicilərin rolu var: "Bəzi hallarda ağrıkəsici qəbul etmək olar, lakin bunun davamlı olması yolverilməzdir".

Bitki mənşəli qida əlavələrinin orqanizmə mənfi təsirləri barədə danışan həkim deyib ki, bu gün bir çox məqalələrdə bitki mənşəli qida əlavələrinin istifadəsinə bağlı qaraciyər çatışmazlığının müşahidə edilməsinə dair məlumatlar yer alır: "Yəni qida əlavələri də tamamilə zərərsiz deyil. Onların hansı şəraitdə, necə istehsal olunduğuna, lisenziyasının olub-olmamasına baxmaq lazımdır. Onlardan istifadə edəcəyiksə, mütləq həkim tövsiyəsi olmalıdır".

Adətən 37°C və ya daha yuxarı qalxan qızdırma ilə başlayır, öskürək və...

Son günlər Azərbaycanda qızılca xəstəliyinə yoluxma ilə bağlı məlumatlar yayılıb. Xüsusən kiçik yaşlı uşaqlar arasında bu xəstəliyə daha çox rast gəlinir. Yüksək hərarət və səpkilərlə müşahidə edilən xəstəlik əksər insanlarda olduqca ağır keçir. Hələ ötən ay Səhiyyə Nazirliyi qızılca xəstəliyi ilə bağlı vətəndaşlara müraciət edib.

Zaqatalada qızılca xəstəliyi yayılıb. Xəstəliyə Zaqatala şəhər və rayonun Kebeleba, Çar, Yuxarı Tala, Aşağı Tala, Çobankol, Muxax, Gözbarax Əliabad kəndlərində uşaqlar və hətta orta yaş qrupuna aid insanlar arasında rast gəlinirdi bildirilir. Məsələ ilə bağlı TƏBİB-dən bildirilib ki, Zaqatala Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına 2023-cü il oktyabrın

ki, qızılca hava-damcı yolu ilə yayılan infeksiyon xəstəlikdir: "Bu xəstəlikdə yoluxma yüz faizdir. Yəni kontakt olursa, yüz faiz yoluxma baş verir. Ölkəmizdə bir yaşından başlayaraq qızılca xəstəliyinə qarşı peyvəndləmə olur. 1 yaşında və 6 yaşında. Lakin peyvənddən kənar qalın uşaqların yoluxma ehtimalı daha çoxdur. Ona görə burada birinci qorunma yolu peyvənd olunmaqdır. Uşaqlarda əgər hər hansı bir ciddi əks-göstəriş yoxdursa, mütləq peyvənd olunmalıdır. Maskadan istifadə etmək, ya da uzaq durmaqla bu xəstəlikdən qorunmaq mümkün deyil. Yalnız izolyasiya ilə mümkündür. Yəni kollektivdə bir uşaqda belə qızılca xəstəliyi aşkarlanırsa, həmin müəssisə dezinfeksiya, həmin uşaq təcrid olunmalıdır. Yaxşı olardı ki, əlaqədə olan uşaqlarda bir müddət kollektiv çıxmasınlar. Yəni xəstəni izolyasiya etməklə

fərqli simptomlarla özünü göstərir. İlk simptomlar soyuqdeymə simptomlarına bənzəyir və yüksək hərarət, öskürək və burun axması olur. İnfeksiya irəlilədikcə xarakterik bir qırmızı səpgi meydana çıxır, adətən üzdən başlayır və bədənin digər hissələrinə yayılır.

Qızılca adətən 37°C və ya daha yuxarı qalxan qızdırma ilə başlayır. Öskürək, burun axması və ya tıxanıqlığı kimi soyuqdeyməyə bənzəyən təneffüs simptomları qızılcanın erkən əlamətləridir. Konjonktiv - qızılca zamanı gözlərdə qızartı və işığa həssaslığa səbəb olacaq iltihab yaranır. Diaqnostik əlamət sayılan koplik ləkələri olaraq bilinən ağız içərisində kiçik ağ ləkələr qızılca olduqda görünə bilər. Eləcə də qırmızı, düz ləkələrdən ibarət səpgi adətən üzdən başlayır və bədəne

Səhərlər ilq su içməyin faydaları

Səhər ilq su içmək, mütəxəssislərin mədə-bağırsaq traktının fəaliyyətini yaxşılaşdırmağa kömək edən sağlam verdişlərdən biridir.

Rusiyanın gastroenteroloq, diyetoloq və klinik farmakoloq Rüstəm Sadıqov bu barədə danışaraq səhərlər ilq su içməyin həm də ürək-damar sistemine faydalı təsir göstərdiyini, qanı durulaşdırdığını bildirib.

"Yuxu zamanı orqanizm su itirir, ona görə də səhərlər orqanizm maye çatışmazlığı vəziyyətində olur. Bu, qanın qatılaşmasına səbəb ola bilər ki, bu da ürəyə yükü artırır. Ona görə də yuxudan oyandıqdan sonra ən azı 500 ml ilq su içməyi məsləhət görürəm", - deyə ekspert vurğulayıb.

Bakıda yayılan virus

Maska taxmaq da qorumur

11-dən noyabrın 17-dək qızılca simptomları ilə 64 müraciət daxil olub: "Onlardan 46-sı müayinə olunaraq ambulator müalicə üçün evə buraxılıb. Ambulator xəstələrdən səkkizi uşaqdır, vəziyyətləri stabildir.

Bu müddət ərzində xəstəxanaya müraciət edən 19 nəfər (beşi uşaq olmaqla) stasionar müalicə alıb. Onlardan 10 xəstə artıq evə buraxılıb. Doqquz xəstənin isə stasionar müalicəsi davam etdirilir".

Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzindən bildirilib ki, Zaqatala rayonunda qızılcaya yoluxma tək-tək hallarda qızılca əleyhinə peyvənd olunmayan uşaqlar arasında qeydə alınıb: "Bununla əlaqədar olaraq xəstəlik ocaqlarında əks-epidemik tədbirlər aparılıb, qızılca peyvəndindən kənar qalan uşaqlar QPM (qızılca-parotit-məxmərək əleyhinə) vaksini ilə peyvəndə cəlb olunublar. Hazırda rayonda peyvənd işləri davam etdirilir, epidemioloji vəziyyət stabildir".

Bəs bu xəstəlikdən qorunmaq üçün nələrdən diqqət edilməlidir?

Milli.Az bildirir ki, pediatri Gülşən Əliyeva mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi

yalnız qorumaq mümkündür və peyvənd vasitəsilə".

Pediatri onu da əlavə edib ki, peyvənd olunan uşaqlar xəstəliyi ya yüngül keçirirlər, ya da ümumiyyətlə keçirmirlər: "Uşaqların peyvənd olunmasının digər müsbət xüsusiyyəti də evdə olan digər adamları yoluxmadan qoruyur. Uşaqlar asan keçirənlər də, evdə olan digərləri, əsasən də böyüklər bu infeksiyanı ağır keçirir, əsasən də kiçiklər. Hamıl qadınların yoluxması təhlükəlidir. Bir yaşa qədər körpə uşaqların yoluxması təhlükəlidir. O baxımdan mütləq şəkildə peyvənd olunmaya ciddi riayət edilməlidir. Məncə, bu valideynin istəyi ilə yox, məcburi şəkildə, əks-göstəriş yoxdursa, uşaqlar bir yaşından sonra mütləq peyvənd olunmalıdır. Yoluxma halları da kiçik yaşda uşaqlar arasında daha çox müşahidə edilir".

Qeyd edək ki, uşaqlarda qızılca şiddəti ilə fərqlənən

yayılır. Bu daha çox yüksək hərarətlə birlikdə müşahidə olunur.

Qızılca simptomları yaxşı qidalanmayan uşaqlarda və ya immun sistemi zəif olanlarda daha ağır ola bilər. Yüksək yoluxucu təbiətinə görə, bu simptomları erkən tanımaq və vaxtında həkim müayinəsi düzgün diaqnoz və müalicə üçün çox vacibdir. Bundan əlavə, vaksinasıya da qızılca xəstəliyinin başlanmasının qarşısını almaqda və virusa yoluxanlarda simptomların şiddətini azaltmaqda mühüm rol oynayır.

Qızılca virusu daha sonra təneffüs epitelinə çoxalır və bütün bədəne yayılır. İmmunitet hüceyrələrinə, xüsusən də ağ qan hüceyrələrinə üstünlük verilir. İmmunitet sistemi infeksiyaya cavab verir və simptomlar adətən məruz qaldıqdan 10-14 gün sonra görünür. Bu inkubasiya dövründə virus çoxalır və uşaq qızılca əlamətlərini bu zaman göstərməyə başlayır. Qızılca çox yoluxucudur və fərdlərdə səpğilərin başlamasından təxminən dörd gün əvvəldən dörd gün sonraya qədər virusu başqalarına yaya bilər.

Təsisçi:

Tapdıq Abbas

Baş redaktor:

Akif Nəsirli

Birinci müavin:

Şahnaz Salehqızı

İnformasiya şöbəsinin müdiri:

Röyal Əsədli

Bölgə müxbirləri:

Vaqif Cəmilov
Sadiq Sadiqov
Fərman Məhəmməd Əzizli

İqbal Məmmədov
İlkin Əsədzadə

Qəzet 16 fevral 2003-ci ildən çıxır.

Ünvan: AZ 1073, Azərbaycan, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, 6-cı mərtəbə "Azərbaycan" nəşriyyatı

E-mail: paralel_qazeta@mail.ru

Qəzet Vüqar Toftiqoğlu mətbəəsində çap olunur.

Əlyazmalara rəy verilmir və geri qaytarılmır.

Qeydiyyat №257

Sifariş: 2185 Tiraj: 1550